

**MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD
ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU**

PREDMET BR. IT-05-88/2-PT

**TUŽILAC
MEĐUNARODNOG SUDA**

PROTIV

ZDRAVKA TOLIMIRA

TREĆA IZMIJENJENA OPTUŽNICA

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, na osnovu svog ovlaštenja iz člana 18 Statuta Međunarodnog suda, optužuje:

ZDRAVKA TOLIMIRA

**za GENOCID, UDRUŽIVANJE RADI VRŠENJA GENOCIDA, ZLOČINE
PROTIV ČOVJEČNOSTI i KRŠENJA ZAKONA ILI OBIČAJA RATOVANJA,
uključujući: istrebljivanje, ubistvo, progone, prisilno premještanje i deportaciju,
kako slijedi.**

OPTUŽENI

1. **ZDRAVKO TOLIMIR**, od oca Stanka, rođen 27. novembra 1948. u opštini Glamoč, Bosna i Hercegovina.

POLOŽAJ OPTUŽENOG**ZDRAVKO TOLIMIR**

2. U periodu povezanom s događajima navedenim u ovoj Optužnici, **ZDRAVKO TOLIMIR** je bio pomoćnik komandanta za obavještajno-bezbjednosne poslove Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (VRS). Na toj dužnosti **ZDRAVKO TOLIMIR** je bio jedan od sedam pomoćnika komandanta koji su bili neposredno odgovorni komandantu Glavnog štaba, generalu Ratku Mladiću. **ZDRAVKO TOLIMIR** je rukovodio obavještajno-bezbjednosnim organima VRS-a i u tom svojstvu, između ostalog, nadzirao rad 10. diverzantskog odreda VRS-a i 65. motorizovanog zaštitnog puka VRS-a.

ČINJENIČNI KONTEKST

3. Dana 12. maja 1992., Momčilo Krajišnik, predsjednik Narodne skupštine RS, potpisao je sljedeću "ODLUKU O STRATEŠKIM CILJEVIMA SRPSKOG NARODA U BOSNI I HERCEGOVINI", objavljenu 26. novembra 1993. u *Službenom glasniku Republike Srpske*:

"Strateški ciljevi, odnosno prioriteti srpskog naroda u Bosni i Hercegovini:

u relevantnom dijelu teksta

Državno razgraničenje od druge dve nacionalne zajednice.

Uspostavljanje koridora u dolini reke Drine, odnosno eliminisanje Drine kao granice između srpskih država... "

4. Nakon što je u proljeće 1992. izbio oružani sukob u Republici Bosni i Hercegovini (BiH), vojne i paravojne snage bosanskih Srba napale su i okupirale gradove, naselja i sela, među kojima Bijeljina i Zvornik u istočnom dijelu zemlje i učestvovala u kampanji etničkog čišćenja koja je dovela do masovnog iseljavanja civila bosanskih Muslimana u enklave Srebrenica, Goražde i Žepa.
5. Dana 19. novembra 1992., general Ratko Mladić izdao je Direktivu op. br. 04. U toj Direktivi naložio je Drinskom korpusu, jednom od šest korpusa VRS-a, sljedeće: "nanositi (neprijatelju) što veće gubitke i prisiliti ga da sa muslimanskim stanovništvom napusti prostore Birča, Žepe i Goražda".
6. Dana 16. aprila 1993., Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija, shodno Glavi VII Povelje UN-a, usvojio je Rezoluciju br. 819, u kojoj je zatražio da sve

strane u sukobu u Republici Bosni i Hercegovini Srebrenicu i područje oko nje smatraju "zaštićenom zonom", u kojoj neće biti nikakvih oružanih napada niti neprijateljstava. Dana 6. maja 1993., Savjet bezbjednosti usvojio je Rezoluciju br. 824, kojom su Srebrenica i Žepa proglašene "zaštićenim zonama".

7. Dana 4. jula 1994., potpukovnik Slavko Ognjenović, tadašnji komandant Bratunačke brigade Drinskog korpusa, informisao je sve pripadnike Bratunačke brigade i, u relevantnom dijelu, rekao: "Vojsku RS moramo neprekidno opreмати, obučavati, disciplinovati i pripremati za izvršenje tog odlučujućeg zadatka – protjerivanja Muslimana iz enklave Srebrenica. Oko enklave Srebrenica nema povlačenja, već se mora ići naprijed. Neprijatelju treba zagorčavati život i činiti nemogućim privremeni opstanak u enklavi da bi što prije organizovano masovno napustio enklavu, shvatajući da mu u njoj nema opstanka."
8. Dana 8. marta 1995., predsjednik Radovan Karadžić je Direktivom op. br. 7 naredio da se stvore uslovi za uklanjanje muslimanskog stanovništva iz enklava Srebrenica i Žepa. Dana 11. i 12. jula 1995., jedinice VRS-a i MUP-a zauzele su srebreničku enklavu i provele plan uklanjanja muslimanskog stanovništva iz Srebrenice, kao i plan ubijanja svih vojno sposobnih muškaraca iz Srebrenice.
9. Do 1. novembra 1995., cjelokupno muslimansko stanovništvo je protjerano ili je pobjeglo iz Srebrenice i Žepe, a snage VRS-a i MUP-a pobile su više od 7.000 muškaraca i dječaka iz Srebrenice.

TAČKA 1
(Genocid)

Svojim radnjama i propustima opisanim u paragrafima koji slijede, **ZDRAVKO TOLIMIR** je odgovoran za sljedeće:

10. U periodu od 11. jula 1995. do 1. novembra 1995., **ZDRAVKO TOLIMIR**, Vinko Pandurević, Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić, Milorad Trbić, Ljubomir Borovčanin i drugi, uključujući, između ostalih, osobe navedene niže u paragrafima 11-18, s namjerom da unište dio muslimanskog naroda u Bosni kao nacionalnu, etničku ili vjersku grupu, pri čemu je taj dio činilo muslimansko stanovništvo istočne Bosne i to konkretno enklava Srebrenica, Žepa i Goražde:
  - a. lišili su života pripadnike te grupe pogubljenjem po prijekom postupku, što je uključivalo planirana i situaciono uslovljena pogubljenja, kao i predvidljiva ciljana pogubljenja pojedinaca po prijekom postupku, kako je opisano u ovoj Optužnici; i
  - b. nanijeli su teške tjelesne i duševne povrede stanovnicima Srebrenice i Žepe kako muškog tako i ženskog pola, između ostalog odvajanjem vojno sposobnih muškaraca od njihovih porodica; prisilnim iseljavanjem stanovništva iz njihovih domova; i ubistvom vojno sposobnih muškaraca.

DRUGI UČESNICI UDRUŽENOG ZLOČINAČKOG PODUHVATA UBIJANJA VOJNO SPOSOBNIH MUŠKARACA MUSLIMANSKE NACIONALNOSTI I UDRUŽENOG ZLOČINAČKOG PODUHVATA PRISILNOG UKLANJANJA I DEPORTACIJE MUSLIMANSKOG STANOVNIŠTVA IZ SREBRENICE I ŽEPE

Radivoje Miletić

11. U periodu povezanom s događajima navedenim u ovoj Optužnici, Radivoje Miletić je bio načelnik Odjeljenja za operativno-nastavne poslove i zastupnik načelnika Glavnog štaba VRS-a. Kao zastupnik načelnika štaba, vršio je dužnost glavnog savjetnika komandanta i imao je, između ostalog, ključnu ulogu u organizaciji i pripremama za provođenje namjera, naređenja i direktiva komandanta od strane štaba i podređenih jedinica.

Milan Gvero

12. U periodu povezanom s događajima navedenim u ovoj Optužnici, Milan Gvero je bio pomoćnik komandanta za moral, vjerska i pravna pitanja Glavnog štaba VRS-a. Na tom položaju Milan Gvero je bio jedan od sedam pomoćnika komandanta koji su bili neposredno odgovorni komandantu Glavnog štaba generalu Ratku Mladiću.

Vinko Pandurević

13. U periodu povezanom s događajima navedenim u ovoj Optužnici, Vinko Pandurević je u činu potpukovnika komandovao i rukovodio Zvorničkom

brigadom Drinskog korpusa VRS-a. Kao komandant brigade bio je, između ostalog, odgovoran za planiranje i rukovođenje aktivnostima svih podređenih formacija svoje brigade, u skladu s instrukcijama nadređene komande.

Ljubiša Beara

14. U periodu povezanom s događajima navedenim u ovoj Optužnici, Ljubiša Beara je imao čin pukovnika i bio je načelnik za bezbjednost Glavnog štaba VRS-a. Kao načelnik za bezbjednost, odgovarao je svom nadređenom, **ZDRAVKU TOLIMIRU**. U sklopu svojih dužnosti bio je, između ostalog, zadužen za rukovođenje jedinicama Vojne policije Glavnog štaba, među kojima je bio i 65. motorizovani zaštitni puk, kao i za predlaganje načina na koji će se angažovati Vojna policija. On je, na širem planu, bio zadužen i za koordinaciju s organima Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) u zonama odgovornosti šest korpusa VRS-a.

Vujadin Popović

15. U periodu povezanom s događajima navedenim u ovoj Optužnici, Vujadin Popović je imao čin potpukovnika i bio je načelnik za bezbjednost u Štabu Drinskog korpusa. Kao načelnik za bezbjednost Drinskog korpusa, odgovarao je svom zapovjedniku, komandantu Drinskog korpusa. Bio je, između ostalog, zadužen za rukovođenje jedinicama Vojne policije Drinskog korpusa i za predlaganje načina na koji će se te jedinice angažovati. On je, na širem planu, bio zadužen i za koordinaciju s organima MUP-a u zoni odgovornosti Drinskog korpusa.

Drago Nikolić

16. U periodu povezanom s događajima navedenim u ovoj Optužnici, Drago Nikolić je imao čin potporučnika i bio je načelnik za bezbjednost Zvorničke brigade. Kao načelnik za bezbjednost Zvorničke brigade, Drago Nikolić je odgovarao svom komandantu Vinku Pandureviću. Bio je, između ostalog, zadužen za rukovođenje četom Vojne policije Zvorničke brigade, kao i za predlaganje načina na koji će se angažovati četa Vojne policije Zvorničke brigade. On je, na širem planu, bio zadužen i za koordinaciju s organima MUP-a u zoni odgovornosti Zvorničke brigade.

Ljubomir Borovčanin

17. U periodu povezanom s događajima navedenim u ovoj Optužnici, Ljubomir Borovčanin je bio zamjenik komandanta Specijalne brigade policije MUP-a RS. Dana 10. jula 1995. imenovan je za komandanta združenih snaga jedinica MUP-a, u čijem sastavu su bili elementi 2. odreda specijalne policije RS iz Šekovića, elementi 1. čete PJP (Posebne jedinice policije) opštinske policije u Zvorniku i jedinica policajaca RS iz Centra za obuku na Jahorini. Dana 10. jula 1995., Ljubomir Borovčanin je dobio naređenje da se 11. jula 1995. javi Radislavu Krstiću, tadašnjem načelniku Štaba Drinskog korpusa VRS-a, u Bratunac. Od 11. jula 1995. do 18. jula 1995. ili približno tog datuma, Ljubomir Borovčanin je bio pod komandom VRS-a, konkretno generala Krstića. Kao komandant združenih snaga MUP-a, on je u periodu od 11. do

približno 18. jula 1995. godine, između ostalog, bio odgovoran za planiranje aktivnosti svih podređenih formacija pod njegovom komandom i za rukovođenje tim aktivnostima, u skladu s instrukcijama nadređene komande.

Napomena: za jedinice MUP-a koje su djelovale pod komandom i rukovodstvom Ljubomira Borovčanina izričito se niže u tekstu navodi da su djelovale u tom svojstvu.

Udruženi zločinački poduhvat ubijanja vojno sposobnih muškaraca muslimanske nacionalnosti

18. U večernjim satima 11. jula i ujutro 12. jula 1995., istovremeno s razradom plana prisilnog prijevoza muslimanskog stanovništva iz Potočara, Ratko Mladić i drugi razradili su plan ubijanja stotina vojno sposobnih muškaraca pronađenih u masi Muslimana u Potočarima. Ljubiša Beara, načelnik za bezbjednost Glavnog štaba VRS-a, dobio je ovlaštenje da organizuje, koordinira i omogući zatočenje, transport, pogubljenje po prijekom postupku i pokopavanje žrtava muslimanske nacionalnosti. Ljubišu Bearu je u izvršenju tog zadatka nadzirao **ZDRAVKO TOLIMIR**, pomoćnik komandanta za obavještajno-bezbjednosne poslove Glavnog štaba. U izvršenju tog zadatka Ljubiši Beari su pomagali odgovarajući oficiri bezbjednosti na nivou korpusa i brigade koji su učestvovali u tim događajima, i to: Vujadin Popović, načelnik bezbjednosti Drinskog korpusa, Momir Nikolić, načelnik bezbjednosti Bratunačke brigade, Drago Nikolić, načelnik bezbjednosti Zvorničke brigade, i Milorad Trbić, oficir bezbjednosti u Zvorničkoj brigadi. Za opskrbu ljudstvom i materijalnim sredstvima, kao i za instrukcije i naređenja potrebna za izvršenje UZP-a ubijanja vojno sposobnih muškaraca Muslimana, gorenavedeni oficiri bezbjednosti oslanjali su se na starješine Ratka Mladića, Radislava Krstića, Vinka Pandurevića, Ljubomira Borovčanina, Vidoja Blagojevića i druge.
19. Provođenje plana ubijanja vojno sposobnih muškaraca iz Srebrenice započelo je u poslijepodnevnom satima 12. jula prisilnim odvajanjem vojno sposobnih muškaraca u Potočarima od njihovih porodica. Od poslijepodneva 12. jula i tokom cijelog dana 13. jula više od 1.000 vojno sposobnih muškaraca Muslimana odvojeno je od prijatelja i porodica i transportovano u Bratunac, gdje su tokom 14. jula bili privremeno zatočeni u zgradama i vozilima.
20. U jutarnjim satima 13. jula i tokom cijelog tog dana snage bosanskih Srba stacionirane uz put Bratunac–Konjević-Polje–Milići zarobile su više od 6.000 vojno sposobnih muškaraca Muslimana ili su im se oni sami predali. Većina tih zarobljenika transportovana je u Bratunac ili Kravicu, gdje su, zajedno s muškarcima Muslimanima izdvojenim u Potočarima, privremeno zatočeni u zgradama i vozilima. Plan ubijanja vojno sposobnih Muslimana iz Srebrenice obuhvatao je ubijanje te grupe od preko 6.000 ljudi.
21. Masovno i sistematsko ubijanje muškaraca Muslimana iz Srebrenice započelo je ujutro 13. jula u približno 11:00 sati i nastavilo se tokom jula 1995., kako je detaljno opisano u nastavku teksta:

- 21.1 **Štab Bratunačke brigade:** Dana 13. jula 1995., snage MUP-a zarobile su šest bosanskih Muslimana iz Srebrenice. U skladu s naređenjem Ljubiše Beare, ta šestorica zarobljenika predana su pripadnicima bezbjednosti iz Bratunačke brigade, koji su ih ispitivali u štabu Bratunačke brigade. Ti ljudi su zatim priključeni drugim zarobljenicima Muslimanima u Bratuncu, nakon čega su ih po prijekom postupku pogubila nepoznata lica. Lični podaci te šestorice bosanskih Muslimana su sljedeći:
- a. Zazif AVDIĆ, od oca Rame, rođen 15. septembra 1954.
  - b. Munib DEDIĆ, od oca Emina, rođen 26. aprila 1956.
  - c. Aziz HUSIĆ, od oca Osmana, rođen 8. aprila 1966.
  - d. Rešid SINANOVIĆ, od oca Rahmana, rođen 15. oktobra 1949.
  - e. Mujo HUSIĆ, od oca Osmana, rođen 27. avgusta 1961.
  - f. Hasib IBIŠEVIĆ, od oca Ibrahima, rođen 27. februara 1964.
- 21.2 **Rijeka Jadar:** Dana 13. jula 1995. oko 11:00 sati, malo odjeljenje vojnika u čijem je sastavu bio najmanje jedan policajac iz Bratunca (iz MUP-a Bratunac), radeći zajedno s pojedincima i jedinicama VRS-a i/ili MUP-a, zarobilo je približno 16 bosanskih Muslimana iz kolone muškaraca u povlačenju iz srebreničke enklave, prevezlo ih iz Konjević-Polja na jedno mjesto na osami na obali Jadra i po prijekom postupku pogubilo petnaesticu. Jedan, koga su samo ranili, uspio je pobjeći. Ljubiša Beara je dobio ovlaštenje da organizuje, koordinira i omogući zatočenje, transport, pogubljenje po prijekom postupku i pokopavanje muslimanskih žrtava ubijenih na rijeci Jadar (vidi paragrafe od 18 do 20). Ljubiši Beari je u tome pomagao, između ostalih, i Vujadin Popović. Ljubiša Beara i Vujadin Popović su nadgledali, omogućili i nadzirali pogubljenja na rijeci Jadar.
- 21.3 **Dolina Cerske:** Negdje između 13. i 17. jula 1995. godine, pripadnici VRS-a i/ili MUP-a prevezli su oko 150 bosanskih Muslimana na jedno mjesto uz neasfaltirani put u dolini Cerske, udaljeno oko tri (3) kilometra od Konjević-Polja, pogubili ih po prijekom postupku i pomoću teške mehanizacije zatrpali zemljom. Ljubiša Beara je dobio ovlaštenje da organizuje, koordinira i omogući zatočenje, transport, pogubljenje po prijekom postupku i pokopavanje muslimanskih žrtava ubijenih u dolini Cerske (vidi paragrafe od 18 do 20). Ljubiši Beari je u tome pomagao, između ostalih, i Vujadin Popović. Ljubiša Beara i Vujadin Popović su nadgledali, omogućili i nadzirali pogubljenja u dolini Cerske.
- 21.3.1 **Izbrisano**
- 21.4 **Skladište u Kravici:** Dana 13. jula 1995., snage Specijalne policije MUP-a, u čijem sastavu su bili elementi 2. odreda Specijalne policije RS iz Šekovića, elementi 1. čete PJP opštinske policije Zvornik i jedinica policajaca RS iz Centra za obuku na Jahorini, kojima je rukovodio i komandovao Ljubomir Borovčanin, zarobile su stotine muškaraca Muslimana iz Srebrenice i zatvorili ih u veliko skladište u

selu Kravica, gdje su ih držali pod stražom. U ranim večernjim satima, pripadnici VRS-a i/ili snaga Specijalne policije MUP-a pod komandom i rukovodstvom Ljubomira Borovčanina, uključujući elemente 2. odreda Specijalne policije RS iz Šekovića i druge, po prijekom postupku su pogubili više od 1.000 bosanskih Muslimana zatočenih u tom velikom skladištu u selu Kravica. Ljubomir Borovčanin lično je bio u skladištu kada su pripadnici tih snaga vršili pogubljenja stotine muslimanskih zatočenika po prijekom postupku. Za ubijanje bosanskih Muslimana u skladištu pripadnici MUP-a i/ili vojnici koristili su automatsko oružje, ručne bombe i drugo naoružanje. Dana 14. jula 1995., pod nadzorom Ljubiše Beare, stigla je teška mehanizacija i tijela žrtava prebacila u dvije velike masovne grobnice u obližnjim selima Glogova i Ravnice. Ljubiša Beara je dobio ovlaštenje da organizuje, koordinira i omogući zatočenje, transport, pogubljenje po prijekom postupku i pokopavanje muslimanskih žrtava ubijenih u skladištu u Kravici (vidi paragrafe od 18 do 20). Ljubiši Beari je u tome pomagao, između ostalih, i Vujadin Popović. Ljubiša Beara i Vujadin Popović su nadgledali, omogućili i nadzirali pogubljenja u skladištu u Kravici.

21.4.1 **Livada u Sandićima:** Cijelog dana 13. jula 1995. pripadnici snaga MUP-a, navedeni u prethodnom paragrafu 21.4, kojima je komandovao i rukovodio Ljubomir Borovčanin, hapsili su i pritvarali bosanske Muslimane. Zatočenike su sve do kasno popodne ili rano uveče držali na livadi u Sandićima, nekih 12 kilometara zapadno od Bratunca, duž puta Bratunac–Konjević-Polje, a potom su ih s livade odveli na razna mjesta, između ostalog i u škole na području Bratunca i u skladište u Kravici. Do večeri je na livadi ostalo 10-15 zatočenika. Zamjenik komandanta voda brigade specijalne policije Centra za obuku na Jahorini, pod komandom i rukovodstvom Ljubomira Borovčanina, izdao je naređenje da se "likvidiraju" preostali zatočenici, koje su potom pripadnici jedinice policajaca RS iz Centra za obuku na Jahorini pogubili po prijekom postupku na području nedaleko od Sandića. Ljubiša Beara je dobio ovlaštenje da organizuje, koordinira i omogući zatočenje, transport, pogubljenje po prijekom postupku i pokopavanje muslimanskih žrtava ubijenih na livadi u Sandićima (vidi paragrafe od 18 do 20). Ljubiši Beari je u tome pomagao, između ostalih, i Vujadin Popović. Ljubiša Beara i Vujadin Popović su nadgledali, omogućili i nadzirali pogubljenja na livadi u Sandićima.

21.5 **Škola u selu Luke u blizini Tišće:** Cijelog dana 13. jula 1995., pripadnici VRS-a i/ili MUP-a, pod nadzorom Vujadina Popovića i drugih, prevozili su žene i djecu bosanske Muslimane koji su u Potočarima bili odvojeni od muških članova svojih porodica na jedno mjesto u blizini škole u selu Luke pokraj sela Tišće. Vojnici VRS-a iz Vlaseničke brigade Drinskog korpusa pronašli su i izdvojili iz te grupe kod škole u selu Luke dio preostalih muškaraca i dječaka bosanskih Muslimana, kao i neke od bosanskih Muslimanki, dok je ostatak grupe morao pješice otići do teritorije pod kontrolom bosanskih Muslimana.

Tokom cijelog dana 13. jula 1995., vojnici VRS-a su izdvojene muškarce i žene bosanske Muslimane tjerali da pješice idu do obližnje škole, gdje su ih maltretirali i fizički napadali. Uveče 13. jula 1995. ili približno u to vrijeme i tokom dana 14. jula 1995., pripadnici VRS-a i/ili MUP-a ukrkali su 25 bosanskih Muslimana iz škole u kamion, odvezli ih na jedan obližnji pašnjak na osami i po prijekom postupku ih pogubili automatskim oružjem. Ljubiša Beara je dobio ovlaštenje da organizuje, koordinira i omogućí zatočenje, transport, pogubljenje po prijekom postupku i pokopavanje muslimanskih žrtava ubijenih nedaleko od škole u selu Luke (vidi paragrafe od 18 do 20). Ljubiši Beari je u tome pomagao, između ostalih, i Vujadin Popović. Ljubiša Beara i Vujadin Popović su nadgledali, omogućili i nadzirali pogubljenja u školi u selu Luke.

Napomena: Mjesta opisana niže u paragrafima od 21.6 do 21.15 bila su u zoni odgovornosti Zvorničke brigade. U svim periodima povezanim s događajima opisanim u paragrafima 21.6 do 21.15.1 i paragrafu 22.4, Vinko Pandurević je bio komandant Zvorničke brigade. Između približno 4. jula i podneva 15. jula 1995., dok je Pandurević bio na zadatku izvan zone odgovornosti Zvorničke brigade, svim pripadnicima i jedinicama Zvorničke brigade u zoni odgovornosti te brigade komandovao je zamjenik komandanta Zvorničke brigade Dragan Obrenović.

21.6 **Orahovac kod Lažeta:** U kasnim večernjim satima 13. jula i tokom dana 14. jula 1995., Drago Nikolić i Milorad Trbić, radeći zajedno s pripadnicima čete Vojne policije Zvorničke brigade i vodom Vojne policije Bratunačke brigade, pod nadzorom Vujadina Popovića i Ljubiše Beare i po naređenjima nadređene komande, uključujući naređenja zamjenika komandanta Zvorničke brigade Dragana Obrenovića, organizovali su i omogućili prijevoz stotina bosanskih Muslimana iz Bratunca i okoline u školu u Grbavcima u Orahovcu, znajući da će ti zarobljenici biti odvedeni i pogubljeni po prijekom postupku. Dana 14. jula 1995., pripadnici VRS-a, zajedno s pripadnicima čete Vojne policije Zvorničke brigade, čuvali su bosanske Muslimane zatočene u školi i stavili su im poveze na oči. Drago Nikolić i Milorad Trbić bili su u školi u Grbavcima u Orahovcu i lično nadzirali Vojnu policiju Zvorničke brigade koja je čuvala Muslimane zatočene u školi u Grbavcima. U kasnim jutarnjim ili ranim poslijepodnevnim satima, pripadnici Vojne policije Zvorničke brigade su, sa znanjem i ovlaštenjem Milorada Trbića i u njegovom prisustvu, izdvojili najmanje dvojicu zarobljenika Muslimana i pogubili ih po prijekom postupku vatrom iz automatskog oružja. U ranim poslijepodnevnim satima 14. jula 1995., pripadnici Zvorničke brigade, pod nadzorom Drage Nikolića i Milorada Trbića, prevezli su bosanske Muslimane iz škole u Grbavcima u Orahovcu na jednu obližnju poljanu, gdje su pripadnici VRS-a, među kojima i pripadnici 4. bataljona Zvorničke brigade, naredili zarobljenicima da siđu s kamiona i pogubili ih po prijekom postupku automatskim oružjem. Drago Nikolić je u nekoliko navrata pratio kamione na putu do mjesta pogubljenja i nazad. Na poljani na kojoj su vršena pogubljenja,

nekoliko žrtava Muslimana pogubio je lično Milorad Trbić. Ubijeno je približno 1.000 bosanskih Muslimana. Dana 14. i 15. jula 1995., pripadnici inženjerijske čete Zvorničke brigade su pomoću teških mašina zakopali žrtve u masovne grobnice na samoj poljani na kojoj su izvršena pogubljenja. Uveče 14. jula, tokom pogubljenja, svjetla inženjerijskih mašina osvjetljavala su mjesta pogubljenja i grobnice. Ljubiša Beara je dobio ovlaštenje da organizuje, koordinira i omogući zatočenje, transport, pogubljenje po prijekom postupku i pokopavanje muslimanskih žrtava ubijenih u Orahovcu (vidi paragrafe od 18 do 20). Ljubiši Beari su u tome pomagali, između ostalih, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić. Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić su nadgledali, omogućili i nadzirali pogubljenja u Orahovcu.

- 21.7 **Škola u Petkovicima:** Dana 14. jula 1995., pripadnici VRS-a i/ili MUP-a, pod nadzorom Vujadina Popovića i Ljubiše Beare, prevezli su približno 1.000 bosanskih Muslimana s mjesta zatočenja u Bratuncu i okolini. Dana 14. jula i u ranim jutarnjim satima 15. jula 1995., pripadnici VRS-a i/ili MUP-a udarali su, tukli i zlostavljali bosanske Muslimane zatočene u školi u Petkovicima. Dana 14. jula Drago Nikolić je bio u školi u Petkovicima, gdje je učestvovao u organizaciji obezbeđenja mjesta, kao i u rukovođenju i nadziranju pripadnika VRS-a i/ili MUP-a koji su čuvali zatočenike. Ljubiša Beara je dobio ovlaštenje da organizuje, koordinira i omogući transport i zatočenje muslimanskih žrtava u školi u Petkovicima (vidi paragrafe od 18 do 20). Ljubiši Beari su u tome pomagali, između ostalih, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić. Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić su nadgledali, omogućili i nadzirali zatočenje muslimanskih žrtava u školi u Petkovicima.
- 21.8 **Brana kod Petkovaca:** Uveče 14. jula i u ranim jutarnjim satima 15. jula 1995., ili približno tih datuma, pripadnici Zvorničke brigade VRS-a, uključujući vozače i kamione iz 6. pješadijskog bataljona, prevezli su preživjele iz grupe od približno 1.000 bosanskih Muslimana iz škole u Petkovicima (vidi paragraf 21.7) do jednog mjesta ispod brane kod Petkovaca. Pripadnici VRS-a i/ili MUP-a okupili su zarobljenike ispod brane i po prijekom postupku pogubili ih automatskim oružjem. Ujutro 15. jula 1995., pripadnici inženjerijske čete Zvorničke brigade VRS-a, radeći zajedno s drugim pojedincima i jedinicama, pomoću rovokopača i druge teške mehanizacije zakopavali su žrtve dok su pogubljenja i dalje trajala. Ljubiša Beara je dobio ovlaštenje da organizuje, koordinira i omogući zatočenje, transport, pogubljenje po prijekom postupku i pokopavanje muslimanskih žrtava ubijenih na brani kod Petkovaca (vidi paragrafe od 18 do 20). Ljubiši Beari su u tome pomagali, između ostalih, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić. Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić su nadgledali, omogućili i nadzirali pogubljenja na brani kod Petkovaca.

- 21.8.1 **Škola u Ročeviću:** Dana 14. i 15. jula 1995., pripadnici VRS-a i/ili MUP-a zatočili su više od 1.000 muškaraca bosanskih Muslimana u školu u Ročeviću nedaleko od Zvornika. Vujadin Popović i Drago Nikolić su aktivno učestvovali u formiranju streljačkog voda za ubijanje zatočenika. Dana 15. jula Drago Nikolić i Milorad Trbić otišli su u školu u Ročeviću kako bi nadzirali pripadnike VRS-a zadužene za čuvanje zatočenika. Tog dana oko škole je ležalo nekoliko leševa. Vujadin Popović je u jednom trenutku bio u školi u Ročeviću i raspitivao se za mjesta prikladna za pogubljenje zatočenika. Dana 15. jula većina zatočenika je odvedena iz škole u Ročeviću i pogubljena na jednom mjestu na obali rijeke Drine, nedaleko od Kozluka. Koliko je poznato, niko nije preživio. Ljubiša Beara je dobio ovlaštenje da organizuje, koordinira i omogući zatočenje, transport, pogubljenje po prijekom postupku i pokopavanje muslimanskih žrtava zatočenih u školi u Ročeviću i ubijenih nedaleko od Kozluka (vidi paragrafe od 18 do 20). Ljubiši Beari su u tome pomagali, između ostalih, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić. Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić su nadgledali, omogućili i nadzirali pogubljenja u školi u Ročeviću/Kozluku.
- 21.9 **Škola u Kuli u blizini Pilice:** Dana 14. jula 1995., ili približno tog datuma, pripadnici VRS-a i/ili MUP-a, pod nadzorom Vujadina Popovića i Ljubiše Beare, prevezli su približno 1.200 bosanskih Muslimana sa mjesta zatočenja u Bratuncu do škole u selu Kula, u blizini Pilice. Dana 14. i 15. jula 1995. ili približno tih datuma, vojnici VRS-a su automatskim oružjem po prijekom postupku pogubili mnoge od bosanskih Muslimana zatočenih u školi u Kuli. Dana 14. i 15. jula 1995., ili približno tih datuma, Drago Nikolić je učestvovao u organizaciji obezbjeđenja mjesta i nadgledanju i nadziranju pripadnika Zvorničke brigade i vojne policije Bratunačke brigade koji su čuvali zatočenike. Dana 17. jula 1995., pripadnici VRS-a iz bataljona "R" Zvorničke brigade pokupili su leševe žrtava iz škole u Kuli i prevezli ih na Vojnu ekonomiju Branjevo. Dana 17. jula 1995., inžinjerijska četa Zvorničke brigade pokopala je žrtve pogubljenja iz škole u Kuli u masovnu grobnicu na Vojnoj ekonomiji Branjevo. Ljubiša Beara je dobio ovlaštenje da organizuje, koordinira i omogući zatočenje, transport, pogubljenje po prijekom postupku i pokopavanje muslimanskih žrtava ubijenih u školi u Kuli (vidi paragrafe od 18 do 20). Ljubiši Beari su u tome pomagali, između ostalih, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić. Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić su nadgledali, omogućili i nadzirali pogubljenja u školi u Kuli.
- 21.10 **Kozluk:** Dana 15. jula 1995., pripadnici VRS-a i/ili MUP-a, pod nadzorom Vujadina Popovića i Ljubiše Beare, radeći zajedno sa drugim pojedincima i jedinicama, prevezli su više od 1.000 bosanskih Muslimana na jedno mjesto na osami u blizini Kozluka i po prijekom postupku pogubili ih automatskim oružjem. Radilo se o bosanskim Muslimanima zarobljenim iz kolone muškaraca u povlačenju iz srebreničke enklave ili izdvojenim u Potočarima. Dana 16. jula 1995.,

vojnici VRS-a iz inženjerijske čete Zvorničke brigade, radeći zajedno s drugim pojedincima i jedinicama, pokopali su žrtve pogubljenja u obližnju masovnu grobnicu. Ljubiša Beara je dobio ovlaštenje da organizuje, koordinira i omogući zatočenje, transport, pogubljenje po prijekom postupku i pokopavanje muslimanskih žrtava ubijenih nedaleko od Kozluka (vidi paragrafe od 18 do 20). Ljubiši Beari su u tome pomagali, između ostalih, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić. Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić su nadgledali, omogućili i nadzirali pogubljenja u Kozluku.

- 21.11 **Vojna ekonomija Branjevo:** Ujutro 16. jula 1995., pripadnici VRS-a, pod nadzorom Vujadina Popovića i Ljubiše Beare, prevezli su autobusima iz škole u Kuli preostale ljude iz grupe od približno 1.200 bosanskih Muslimana koji su se predali ili bili zarobljeni iz kolone muškaraca u povlačenju iz srebreničke enklave ili izdvojeni u Potočarima na Vojnu ekonomiju Branjevo, vojni objekat Zvorničke brigade. Nakon što su ti bosanski Muslimani dovezeni na Vojnu ekonomiju Branjevo, pripadnici 10. diverzantskog odreda, radeći zajedno s drugim vojnicima, po prijekom postupku su ih pogubili strijeljanjem iz automatskog oružja. Dana 17. jula 1995., pripadnici VRS-a iz inženjerijske čete Zvorničke brigade pokopali su stotine žrtava u obližnju masovnu grobnicu. Ljubiša Beara je dobio ovlaštenje da organizuje, koordinira i omogući zatočenje, transport, pogubljenje po prijekom postupku i pokopavanje muslimanskih žrtava ubijenih na Vojnoj ekonomiji Branjevo (vidi paragrafe od 18 do 20). Ljubiši Beari su u tome pomagali, između ostalih, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić. Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić su nadgledali, omogućili i nadzirali pogubljenja na Vojnoj ekonomiji Branjevo.
- 21.12 **Dom kulture u Pilici:** Dana 16. jula 1995., pripadnici VRS-a, koji su prethodno učestvovali u pogubljenjima na Vojnoj ekonomiji Branjevo, otišli su do obližnjeg sela Pilica, gdje su, zajedno s drugim pripadnicima VRS-a i/ili MUP-a i pod nadzorom Vujadina Popovića i Ljubiše Beare, automatskim oružjem po prijekom postupku pogubili približno 500 muškaraca u zgradi Doma kulture u Pilici. To su bili bosanski Muslimani koji su se predali ili bili zarobljeni iz kolone muškaraca u povlačenju iz srebreničke enklave ili izdvojeni u Potočarima. Dana 17. jula 1995., pripadnici VRS-a iz bataljona "R" Zvorničke brigade odnijeli su leševe žrtava iz Doma kulture u Pilici i prevezli ih na Vojnu ekonomiju Branjevo. Dana 17. jula 1995., inženjerijska četa Zvorničke brigade pokopala je žrtve pogubljenja iz Doma kulture u Pilici u masovnu grobnicu na Vojnoj ekonomiji Branjevo. Ljubiša Beara je dobio ovlaštenje da organizuje, koordinira i omogući zatočenje, transport, pogubljenje po prijekom postupku i pokopavanje muslimanskih žrtava ubijenih u Domu kulture u Pilici (vidi paragrafe od 18 do 20). Ljubiši Beari su u tome pomagali, između ostalih, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić.

Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić su nadgledali, omogućili i nadzirali pogubljenja u Domu kulture u Pilici.

21.13 **Pogubljenja u blizini Nezuka:** Dana 19. jula 1995., pripadnici VRS-a iz 16. brigade 1. krajiškog korpusa, prepotčinjeni komandi Zvorničke brigade zarobili su u blizini Nezuka približno šest bosanskih Muslimana iz Srebrenice. Nedugo nakon zarobljavanja, po prijekom postupku su pogubili sve osim dvije žrtve.

21.14 **Pogubljenje četvorice preživjelih s Vojne ekonomije Branjevo:** Dana 19. jula 1995. ili približno tog datuma, snage VRS-a i/ili MUP-a su u zoni odgovornosti Zvorničke brigade zarobile četiri bosanska Muslimana koji su preživjeli pogubljenje na Vojnoj ekonomiji Branjevo i predale ih pripadnicima bezbjednosti Zvorničke brigade pod nadzorom Drage Nikolića. Između 23. i 26. jula, pripadnici Zvorničke brigade ispitivali su tu četvoricu Muslimana u vezi s pomoći koju su im pružili vojnici Zvorničke brigade nakon spašavanja od pogubljenja na Vojnoj ekonomiji Branjevo. Ti Muslimani su nekoliko dana zadržani u zatočeništvu, nakon čega su ih pripadnici VRS-a i/ili MUP-a po prijekom postupku pogubili. Ta pogubljenja po prijekom postupku izvršena su sa znanjem i ovlaštenjem Vinka Pandurevića, i sa znanjem i uz pomoć Drage Nikolića. Žrtve Muslimani identifikovane su kao:

- (1) Sakib KIVIRIĆ, od oca Salka, rođen 24. juna 1964.;
- (2) Emin MUSTAFIĆ, od oca Rifeta, rođen 7. oktobra 1969.;
- (3) Fuad ĐOZIĆ, od oca Senusije, rođen 2. maja 1965.; i
- (4) Almir HALILOVIĆ, od oca Sulje, rođen 25. avgusta 1980.

21.15 **Pogubljenje ranjenih Muslimana iz bolnice u Milićima:** Dana 13. jula 1995. ili približno tog datuma, približno 14 bosanskih Muslimana iz Srebrenice ranjeno je prilikom pokušaja bijega iz srebreničke enklave. Ti ljudi su se predali ili su bili zarobljeni 13. ili 14. jula, i primljeni su u bolnicu u Milićima, gdje im je pružena medicinska pomoć. Dana 14. jula, otprilike 11 od tih ranjenih zarobljenih Muslimana iz Srebrenice prebačeno je, po naređenju dobivenom iz Glavnog štaba VRS, iz bolnice u Milićima u zvorničku bolnicu. Jedan od zarobljenika, Aziz Bećirović, preminuo je u zvorničkoj bolnici. Nekoliko dana kasnije, preostalih 10 zarobljenih Muslimana prebačeno je iz zvorničke bolnice u stacionar Zvorničke brigade. Dana 20. jula ili nedugo poslije tog datuma, pripadnici VRS-a odveli su tih 10 Muslimana iz Štaba Zvorničke brigade i pogubili ih po prijekom postupku. Još uvijek nije poznato koja jedinica ili jedinice VRS-a su pogubile te muškarce Muslimane. Odvođenje i pogubljenje po prijekom postupku izvršeno je sa znanjem i ovlaštenjem Vinka Pandurevića, a sa znanjem i uz pomoć Vujadina Popovića i Drage Nikolića. Vujadin Popović je Vinku Pandureviću prenio naređenje da se ti zatočenici pogube, nakon čega su ih pripadnici VRS-a i/ili MUP-a odveli i pogubili. Vujadin Popović i Drago Nikolić su nadgledali,

omogućili i nadzirali odvođenje i pogubljenje zarobljenika iz bolnice u Milićima. Te žrtve su identifikovane kao:

- (1) Izbrisano;
- (2) Mensur SALKIĆ, od oca Šukrije, rođen 25. decembra 1970. u selu Osatica, opština Srebrenica;
- (3) Behaija KURTIĆ, od oca Ahmeta, rođen 18. januara 1964. u selu Joševa, opština Bratunac;
- (4) Izet HALILOVIĆ, od oca Rame, rođen 1951. u Srebrenici, opština Srebrenica;
- (5) Behudin LOLIĆ, od oca Ramiza, rođen 4. januara 1967. u selu Donji Potočari, opština Srebrenica;
- (6) Huso SALIHOVIĆ, od oca Mešana, rođen 10. maja 1974. u selu Skugrići, opština Vlasenica;
- (7) Vahdet SULJIĆ, od oca Alije, rođen 3. juna 1968. u selu Pustumlići, opština Srebrenica;
- (8) Remzija IBIŠEVIĆ, od oca Ibrahima, rođen 20. jula 1943. u selu Glogova, opština Bratunac;
- (9) Mujo BEČIĆ, od oca Hakije, rođen 26. februara 1970. u Srebrenici, opština Srebrenica;
- (10) Sulejman BEGOVIĆ, od oca Mustafe, rođen 3. marta 1970. u selu Bukovica, opština Vlasenica; i
- (11) Mehmedalija HAMZABEGOVIĆ, od oca Ibrahima, rođen 15. februara 1957. u selu Glodi, opština Zvornik.

21.15.1 Pogubljenja nedaleko od Snagova: Dana 22. jula 1995. ili približno tog datuma, pripadnici snaga MUP-a zarobili su približno šest bosanskih Muslimana izvedenih iz kolone muškaraca koja se povlačila iz enklave u Srebrenici i pogubili ih u šumi nedaleko od mjesta Snagova, smještenog u zoni odgovornosti Zvorničke brigade.

21.15.2 Bišina: Dana 23. jula 1995., ili približno tog datuma, snage VRS-a, među kojima su bili i pripadnici 5. bataljona Vojne policije Drinskog korpusa, pod nadzorom Vujadina Popovića i Ljubiše Beare, prevezle su približno 39 muškaraca Muslimana iz Srebrenice na jedno mjesto u Bišini, opština Šekovići, gdje su ih vatrom iz automatskog oružja po prijekom postupku pogubili pripadnici 10. diverzantskog odreda VRS-a. Pogubljeni muškarci su potom pokopani pomoću inženjerske opreme. Vujadin Popović je lično bio na mjestu pogubljenja prije, za vrijeme i poslije pogubljenja tih zarobljenika.

21.16 Pogubljenje šest muškaraca i dječaka Muslimana u blizini Trnova: Negdje u julu ili avgustu 1995., poslije pada srebreničke enklave, jedna jedinica srpskog MUP-a zvana "Škorpioni", radeći zajedno s VRS-om i/ili MUP-om RS, pogubila je po prijekom postupku u blizini Trnova, u Bosni i Hercegovini, šest Muslimana iz Srebrenice, među kojima:

- (1) Azmira ALISPAHIĆA, od oca Alije, rođenog 2. oktobra 1978. u Srebrenici, opština Srebrenica, i
- (2) Safeta FEJZIĆA, od oca Sakiba, rođenog 3. januara 1978., u Srebrenici, opština Srebrenica;
- (3) Smajila IBRAHIMOVIĆA, od oca Juse, rođenog 10. septembra 1960., u Hrnčićima, opština Bratunac;
- (4) Sidika SALKIĆA, od oca Muhameda, rođenog 2. marta 1959., u Srebrenici, opština Srebrenica;
- (5) Jusu DELIĆA, od oca Alije, rođenog 23. marta 1970., u Osmačama, opština Srebrenica; i
- (6) Dinu SALIHOVIĆA, od oca Hajre, rođenog 26. juna 1979., u Soloćuši, opština Srebrenica.

Situaciono uslovljena ubijanja

22. Za vrijeme i poslije kampanje prisilnog premještanja i organizovanih pogubljenja pripadnici VRS-a i/ili MUP-a vršili su situaciono uslovljena ubistva muškaraca bosanskih Muslimana. Izraz "situaciono uslovljen" koristi se u ovoj Optužnici za ubistva i druga krivična djela koja su izvršili pojedini vojnici, djelujući samostalno i vjerovatno ne po naređenju svojih starješina. Pripadnici VRS-a i/ili MUP-a su nastavili sa situacionim ubijanjem zarobljenih bosanskih Muslimana iz srebreničke enklave tokom jula i avgusta 1995. godine. Ta situaciono uslovljena ubistva bila su prirodna i predvidljiva posljedica udruženog zločinačkog poduhvata da se prisilno premjesti stanovništvo Srebrenice. Ona su takođe bila prirodna i predvidljiva posljedica udruženog zločinačkog poduhvata da se pobiju svi vojno sposobni muškarci Muslimani iz Srebrenice:

22.1 Potočari

- a. Dana 13. jula, tijela devet bosanskih Muslimana, ubijenih iz vatrenog oružja, pronađena su u šumi u blizini baze UN-a pokraj glavnog puta na strani na kojoj leži Budak.
- b. Dana 13. jula, jedan muškarac bosanski Musliman odveden je iza zgrade u blizini "bijeke kuće" i pogubljen po prijekom postupku.

22.2 **Bratunac**

- a. Dana 12. jula, od približno 22:00 sata, i tokom cijelog dana 13. jula, više od 50 bosanskih Muslimana odvedeno je iz hangara iza Osnovne škole "Vuk Karadžić" u Bratuncu i pogubljeno po prijekom postupku.
- b. Dana 13. jula, približno u 21:30 sati, dva bosanska Muslimana prisiljena su da siđu s kamiona u Bratuncu, odvedena su do obližnje garaže i pogubljena po prijekom postupku.
- c. Uveče 13. jula, jedan mentalno zaostali bosanski Musliman izveden je iz autobusa parkiranog ispred Osnovne škole "Vuk Karadžić" u Bratuncu i pogubljen po prijekom postupku.
- d. Od večeri 13. jula do jutra 15. jula, pripadnici VRS-a i/ili MUP-a bez prestanka su vršili pogubljenja bosanskih Muslimana u Osnovnoj školi "Vuk Karadžić" i ispred nje.
- e. Zatočenje lica u školi "Vuk Karadžić" i u raznim kamionima i autobusima u Bratuncu 13. i 14. jula nadzirali su i koordinirali Ljubiša Beara i Vujadin Popović.

22.3 **Supermarket u Kravici:** U noći 13. na 14. juli, u blizini supermarketa u Kravici jedan pripadnik VRS-a ili MUP-a gurnuo je cijev puške jednom zarobljenom bosanskom Muslimanu u usta. Osim toga, u tom istom periodu pripadnici VRS-a i/ili MUP-a su udarali, tukli kundacima i po prijekom postupku vršili pogubljenja zarobljenih bosanskih Muslimana koji su se predali, bili zarobljeni iz kolone muškaraca u povlačenju iz srebreničke enklave ili bili izdvojeni u Potočarima, a bili su zatočeni u kamionima kod supermarketa u Kravici. Zatočenje lica kod supermarketa u Kravici 13. i 14. jula nadzirali su i koordinirali Ljubiša Beara i Vujadin Popović.

22.4 **Škola u Petkovicima:** Dana 14. jula i u ranim jutarnjim satima 15. jula, pripadnici VRS-a i/ili MUP-a tukli su, zlostavljali i pobili mnoge od bosanskih Muslimana zatočenih u školi u Petkovicima neposredno prije nego što su preživjeli zarobljenici prebačeni na branu kod Petkovaca radi pogubljenja po prijekom postupku. Zatočenje lica u školi u Petkovicima 14. i 15. jula nadzirali su i koordinirali Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić i Milorad Trbić.

Operacija ponovnog pokopavanja

23. Od približno 1. avgusta 1995. do približno 1. novembra 1995., pripadnici VRS-a i MUP-a učestvovali su u organizovanim i sveobuhvatnim nastojanjima da se prikriju ubijanja i pogubljenja u zonama odgovornosti Zvorničke i Bratunačke brigade tako što su nanovo pokopavali tijela koja su otkopali iz primarnih masovnih grobnica na sljedećim lokacijama: Vojna ekonomija Branjevo, Kozluk, brana kod Petkovaca, Orahovac i Glogova; i prebacivali ih u sekundarne grobnice na sljedećim lokacijama: trinaest

lokacija uz Čančarski put (s tijelima s Vojne ekonomije Branjevo i iz Kozluka), pet lokacija kod Liplja (s tijelima s brane kod Petkovaca), sedam lokacija kod Hodžića (s tijelima iz Orahovca), i na dvanaest lokacija kod Zelenog Jadra, Blječeve i Budaka (s tijelima iz Glogove). Ta operacija ponovnog pokopavanja bila je prirodna i predvidljiva posljedica plana pogubljenja i primarnog pokopavanja koji je osmišljen u udruženom zločinačkom poduhvatu, a izvršen je po naređenju Ratka Mladića, sa znanjem i uz pomoć Vujadina Popovića, Vinka Pandurevića, Drage Nikolića i Milorada Trbića. Operacija ponovnog pokopavanja bila je veliki pothvat i ogroman logistički izazov. Vujadin Popović, Vinko Pandurević, Drago Nikolić i Milorad Trbić pomagali su u ovom masivnom pokušaju prikrivanja nadgledanjem, omogućavanjem i nadziranjem svih aspekata operacije ponovnog pokopavanja.

Predvidljiva ciljana ubistva vodećih osoba među Muslimanima

23.1. Dana 27. jula 1995., ili približno tog datuma, pripadnici VRS-a zarobili su Mehmeda Hajrića, Amira Imamovića i Avdu Palića, trojicu vodećih ljudi među Muslimanima iz Žepe, zatočili ih i zatim pogubili i pokopali njihova tijela u masovnoj grobnici u Vragolovima, opština Rogatica. Ta ciljana ubistva predstavljala su prirodnu i predvidljivu posljedicu udruženog zločinačkog poduhvata u cilju prisilnog premještanja muslimanskog stanovništva Srebrenice i Žepe.

Uništavanje žena i djece

24. Prisilno premještanje žena i djece iz Srebrenice i Žepe, odvajanje muškaraca u Potočarima i pogubljenje muškaraca iz Srebrenice, opisani u ovoj Optužnici stvorili su uslove za koje je **ZDRAVKO TOLIMIR** znao da će doprinijeti zatiranju cjelokupnog muslimanskog stanovništva istočne Bosne, između ostalog tako što je tom stanovništvu onemogućen normalan život i reprodukcija.

TAČKA 1: Genocid, kažnjiv prema članovima 4(3)(a) i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKA 2
(Udruživanje radi vršenja genocida)

Svojim radnjama i propustima opisanim u paragrafima koji slijede, **ZDRAVKO TOLIMIR** je odgovoran za sljedeće:

25. **ZDRAVKO TOLIMIR**, Vinko Pandurević, Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić, Milorad Trbić i Ljubomir Borovčanin sklopili su sporazum s nekoliko osoba, uključujući generala Ratka Mladića, komandanta VRS-a, generala Milenka Živanovića, komandanta Drinskog korpusa do približno 20:00 sati 13. jula 1995., generala Radislava Krstića, načelnika Štaba/zamjenika komandanta do približno 20:00 sati 13. jula 1995. i zatim, komandanta Drinskog korpusa, kao i druge (vidi spisak osoba koje su se udružile radi vršenja genocida u *Prilogu A*) da pobiju vojno sposobne Muslimane iz Srebrenice koji su zarobljeni ili su se predali poslije pada Srebrenice 11. jula 1995. i da uklone preostalo muslimansko stanovništvo Srebrenice i Žepe kako bi ih zatrli. Činjenice u osnovi optužbi i dogovor za udruživanje radi vršenja genocida istovjetni su sa činjenicama i dogovorom koji se u ovoj Optužnici navode u vezi s udruženim zločinačkim poduhvatom.
26. **ZDRAVKO TOLIMIR**, Vinko Pandurević, Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić, Milorad Trbić i Ljubomir Borovčanin sklopili su taj sporazum s namjerom da pobiju muškarce Muslimane iz Srebrenice i nanesu teške tjelesne i duševne povrede Muslimanima iz Srebrenice, i da u realizaciji te namjere dijelom unište bosanske Muslimane kao nacionalnu, etničku, rasnu ili vjersku grupu kao takvu.

Udruživanje i udruženi zločinački poduhvat s ciljem ubijanja svih vojno sposobnih muškaraca Muslimana iz Srebrenice

27. Dana 12. jula 1995. ili približno tog datuma, provedeni su u djelo udruživanje i udruženi zločinački poduhvat. **ZDRAVKO TOLIMIR**, Vinko Pandurević, Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić, Milorad Trbić i Ljubomir Borovčanin, zajedno s drugim oficirima i jedinicama VRS-a i MUP-a navedenim u *Prilogu A* ovoj Optužnici, bili su svjesni učesnici udruživanja i udruženog zločinačkog poduhvata čiji je zajednički cilj bio po prijekom postupku pogubiti i pokopati hiljade zarobljenih dječaka i muškaraca bosanskih Muslimana iz srebreničke enklave starih od 16 do 60 godina, u periodu od 12. jula 1995. do približno 19. jula 1995. Početni plan bio je da se po prijekom postupku pogubi više od 1.000 dječaka i muškaraca bosanskih Muslimana starih od 16 do 60 godina, koji su 12. i 13. jula izdvojeni iz grupe bosanskih Muslimana u Potočarima. Dana 12. ili 13. jula, taj plan je takođe obuhvatio i pogubljenje po prijekom postupku više od 6.000 dječaka i muškaraca starih od 16 do 60 godina, zarobljenih iz kolone bosanskih Muslimana koji su bježali iz srebreničke enklave, u periodu od 12. jula do približno 1. novembra 1995. (U vezi s konkretnom realizacijom udruživanja i udruženog zločinačkog poduhvata, uključujući učešće **ZDRAVKA TOLIMIRA**, vidi paragrafe od 18 do 26 ove Optužnice.)
28. I pored toga što su to zločinačko udruživanje i udruženi zločinački poduhvat predviđali organizovana i sistematska pogubljenja, **ZDRAVKO TOLIMIR**, Vinko Pandurević, Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić, Milorad Trbić i Ljubomir Borovčanin mogli su predvidjeti da će za vrijeme i poslije udruženog zločinačkog poduhvata snage VRS-a i MUP-a vršiti pojedinačna situaciono uslovljena ubistva i radnje progona poput onih opisanih u paragrafima 22 i 34 ove Optužnice. Snage VRS-a i MUP-a vršile su takve situaciono uslovljene krivične radnje od 12. jula 1995. do 1. novembra 1995. ili približno tog datuma. Provođenje tog udruženog zločinačkog poduhvata dovelo je do pogubljenja po prijekom postupku više od 7.000 muškaraca i dječaka, bosanskih Muslimana iz srebreničke enklave.

**ULOGA I POSTUPCI ZDRAVKA TOLIMIRA U CILJU REALIZACIJE
UDRUŽENOG ZLOČINAČKOG PODUHVATA I UDRUŽIVANJA RADI
POGUBLJENJA PO PRIJEKOM POSTUPKU I POKOPAVANJA VOJNO
SPOSOBNIH MUŠKARACA MUSLIMANA IZ SREBRENICE**

29. **ZDRAVKO TOLIMIR** je, djelujući individualno ili u dogovoru s ostalim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata i udruživanja radi pogubljenja po prijekom postupku i pokopavanja vojno sposobnih muškaraca Muslimana iz Srebrenice, počinio djela u cilju realizacije udruženog zločinačkog poduhvata i udruživanja, kako je opisano u paragrafima od 25 do 28 ove Optužnice i u nastavku teksta:
- a. Potpuno upoznat s planom da se vojno sposobni muškarci iz Srebrenice pogube po prijekom postupku, pomagao je i omogućio prisilno premještanje i deportaciju muslimanskog stanovništva Srebrenice, kako je opisano u paragrafima 47 do 50 ove Optužnice.
  - b. Dana 13. jula 1995., pomagao je u udruženom zločinačkom poduhvatu zatočenja i pogubljenja vojno sposobnih muškaraca iz Srebrenice

predloživši svom komandantu Ratku Mladiću da se stotine Muslimana zatočenih duž puta Konjević-Polje–Bratunac sakriju od međunarodnih snaga tako što će se smjestiti u zgrade kako ne bi bili vidljivi iz zraka.

- c. Nadzirao je 10. diverzantski odred 16. jula 1995., kada su elementi te jedinice po prijekom postupku pogubili više od 1.700 muškaraca i dječaka Muslimana na Vojnoj ekonomiji Branjevo i u Domu kulture u Pilici, kao i 23. jula 1995., ili približno tog datuma, kada su elementi te jedinice po prijekom postupku pogubili približno 39 muškaraca Muslimana u Bišini.
- d. Kao pomoćnik komandanta za obavještajno-bezbjednosne poslove Glavnog štaba VRS-a i na osnovu ovlaštenja koja mu je dao njegov komandant Ratko Mladić, bio je odgovoran za postupanje sa svim bosanskim Muslimanima zarobljenim nakon pada srebreničke enklave i dužan da se postara za njihovu bezbjednost i dobrobit. On to nije učinio.

TAČKA 2: Udruživanje radi vršenja genocida, kažnjivo prema članovima 4(3)(b) i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKA 3 (Istrebljivanje)

Svojim radnjama i propustima opisanim u gornjim paragrafima, **ZDRAVKO TOLIMIR** je odgovoran za sljedeće:

- 30. Kao što je opisano u ovoj Optužnici, krivično djelo istrebljivanja počinjeno je, izvršeno i provedeno na sljedeći način i sljedećim sredstvima:
- 31. Učešćem **ZDRAVKA TOLIMIRA**, kako je detaljno opisano u paragrafima 21, 22 i 23.1 ove Optužnice, u ubistvu hiljada muškaraca i dječaka bosanskih Muslimana iz enklava Srebrenica i Žepa.

TAČKA 3: Istrebljivanje, **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjivo prema članovima 5(b) i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

**TAČKE 4-5
(Ubistvo)**

Svojim radnjama i propustima opisanim u gornjim paragrafima, **ZDRAVKO TOLIMIR** je odgovoran za sljedeće:

32. Prema tački 4, krivično djelo ubistva, kao zločin protiv čovječnosti, počinjeno je, izvršeno i provedeno na način i sredstvima navedenim u paragrafima 21, 22 i 23.1 ove Optužnice.
33. Prema tački 5, krivično djelo ubistva, kao kršenje zakona i običaja ratovanja, počinjeno je, izvršeno i provedeno na način i sredstvima navedenim u paragrafima 21, 22 i 23.1 Optužnice.

TAČKA 4: Ubistvo, **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjivo prema članovima 5(a) i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

i

TAČKA 5: Ubistvo, **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, kažnjivo prema članovima 3 i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKA 6
(Progoni)

Svojim radnjama i propustima navedenim u gornjim paragrafima, **ZDRAVKO TOLIMIR** je odgovoran za sljedeće:

34. Kao što je opisano u paragrafima od 18 do 22, 23.1 i od 36 do 57 ove Optužnice, krivično djelo progona počinjeno je, izvršeno i provedeno na sljedeći način i sljedećim sredstvima:
  - a. ubistvom hiljada civila bosanskih Muslimana, uključujući muškarce, žene, djecu i stare osobe, kako je opisano u paragrafima 21, 22 i 23.1 Optužnice;
  - b. okrutnim i nečovječnim postupanjem prema civilima bosanskim Muslimanima, uključujući ubistva i teška premlaćivanja u Potočarima i u objektima za zatočavanje u Bratuncu i Zvorniku;
  - c. terorisanjem civila bosanskih Muslimana u Srebrenici i Potočarima;
  - d. uništavanjem lične imovine i stvari u vlasništvu bosanskih Muslimana, i
  - e. prisilnim premještanjem bosanskih Muslimana iz Srebrenice i Žepe, prisilnim odvoženjem žena i djece autobusima na teritoriju pod kontrolom bosanskih Muslimana i prisilnim odvoženjem muškaraca koji su izdvojeni u Potočarima, koji su zarobljeni ili su se predali iz kolone, autobusima na područje Zvornika, gdje su na kraju pogubljeni, te deportacijom muškaraca bosanskih Muslimana iz Žepe, koji su bili prisiljeni da pobjegnu iz svojih domova u Žepi u Srbiju.

TAČKA 6: Progoni na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi, **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, uključujući ubistvo, okrutno i nečovječno postupanje, terorisanje civilnog stanovništva, uništavanje lične imovine i prisilno premještanje, kažnjivi prema članovima 5(h) i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKA7
(Prisilno premještanje)

Svojim radnjama i propustima opisanim u gornjim paragrafima, **ZDRAVKO TOLIMIR** je odgovoran za sljedeće:

35. **ZDRAVKO TOLIMIR**, Radivoje Miletić, Milan Gvero, Vinko Pandurević, Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić, Milorad Trbić i Ljubomir Borovčanin, zajedno sa drugim oficirima i jedinicama VRS-a i MUP-a, kao i funkcionerima RS navedenim u *Prilogu A* ovoj Optužnici, bili su svjesni učesnici udruženog zločinačkog poduhvata, čiji je zajednički cilj bio protjerati muslimansko stanovništvo iz enklava Srebrenica i Žepa u periodu od 8. marta 1995., ili približno tog datuma, do kraja avgusta 1995.

Udruženi zločinački poduhvat prisilnog uklanjanja muslimanskog stanovništva iz Srebrenice i Žepe

36. Dana 8. marta 1995., predsjednik RS Radovan Karadžić izdao je Direktivu op. br. 7 Vrhovne komande VRS-a. Direktivu op. br. 7 sastavio je Radivoje Miletić. U toj Direktivi naređuje se sljedeće: "Što pre izvršiti potpuno fizičko odvajanje Srebrenice od Žepe, čime sprečiti i pojedinačno komuniciranje između ovih enklava. Svakodnevnim planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima stvoriti uslove totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljnjeg opstanka i života meštana u Srebrenici i Žepi." U Direktivi op. br. 7 takođe se naređuje sljedeće: "preko nadležnih državnih i vojnih organa, zaduženih za rad sa UNPROFOR-om i humanitarnim organizacijama, planskim i nenametljivim restriktivnim odobravanjem zahteva, smanjiti i ograničiti logističku podršku snaga UNPROFOR-a u enklavama i dotur materijalnih sredstava muslimanskom življu i učiniti ih ovisnim od naše dobre volje, a istovremeno izbeći osudu međunarodne zajednice i svetskog javnog mnjenja." (Vidi *Prilog B* ovoj Optužnici, koji sadrži detaljan prikaz strukture Oružanih snaga RS, relevantan za ove činjenice).
37. U periodu od marta 1995. do jula 1995., VRS je namjerno ograničavao snabdijevanje muslimanskog stanovništva Srebrenice i Žepe humanitarnom i drugom pomoći, kao i snabdijevanje i odsustva pripadnika UNPROFOR-a, u sklopu organizovane akcije s ciljem da se Muslimanima život učini nepodnošljivim i da se oni protjeraju. Radivoje Miletić je, pod komandom Ratka Mladića, imao središnju ulogu u organizovanju i provođenju akcije da se ograniči dostava humanitarne pomoći u enklave Srebrenica i Žepa, kao i njihovo snabdijevanje.
38. U periodu od marta 1995. do pada enklava u julu 1995., VRS je granatirao i snajperima gađao niz civilnih ciljeva u enklavama Srebrenica i Žepa u sklopu akcije stvaranja nepodnošljivih uslova za život Muslimana u enklavi i njihovog protjerivanja. Na primjer, dana 25. maja 1995., prema naređenju Glavnog štaba i Drinskog korpusa, Bratunačka brigada je namjerno gađala civilna područja srebreničke enklave artiljerijskom vatrom i tom prilikom je

razorila jednu kuću u selu Bucinovići na rubu Srebrenice, ubila jednu devetogodišnju djevojčicu i teško ranila njenu sestru.

39. Dana 3. juna 1995., snage VRS-a napale su posmatrački položaj Ujedinjenih nacija "Echo", čime je počeo glavni napad na enklavu. Dana 2. jula 1995., komandant Drinskog korpusa general Milenko Živanović naredio je napad na srebreničku enklavu u cilju njenog odvajanja od enklave Žepa i svođenja srebreničke enklave na područje samog grada. Cilj svođenja te enklave na gradsko područje bio je da se muslimansko stanovništvo zbije u taj gradić i da se tako stvore uslovi u kojima bi muslimanskom stanovništvu u cjelini bilo nemoguće da se održi, pa bi stoga moralo napustiti to područje.
40. Dana 6. jula 1995. ili približno tog datuma, u skladu s naređenjem generala Živanovića od 2. jula 1995., jedinice Drinskog korpusa granatirale su Srebrenicu i napale posmatračke položaje na kojima su se nalazili pripadnici Nizozemskog bataljona UN-a, koji su bili u enklavi. Među jedinicama Drinskog korpusa angažovanim u tom napadu bili su elementi Zvorničke brigade, kojima je komandovao Vinko Pandurević lično. Dana 9. jula 1995., predsjednik Karadžić je izmijenio prvobitno naređenje i odobrio zauzimanje srebreničke enklave. To naređenje je general **ZDRAVKO TOLIMIR** proslijedio generalu Radislavu Krstiću i generalu Milanu Gveri na Isturenom komandnom mjestu Drinskog korpusa. Napad koji je Drinski korpus izvršio na srebreničku enklavu, koji je uključivao granatiranje, kao i napade na druge posmatračke položaje UN-a i muslimanske civilne ciljeve u Srebrenici, trajao je do 11. jula 1995., kada su snage Zvorničke brigade, Bratunačke brigade, 10. diverzantskog odreda i drugih jedinica VRS-a ušle u Srebrenicu. Dana 11. jula 1995., avioni NATO-a bombardovali su snage VRS-a u pokušaju da ih zaustave. Usprkos tim pokušajima, Srebrenica je 11. jula 1995. pala u ruke VRS-a.
41. Odmah poslije pada Srebrenice, u kasnim poslijepodnevrim satima 11. jula 1995., u grad su ušli visoki oficiri VRS-a, među kojima su bili Ratko Mladić, Milenko Živanović, Radislav Krstić, Vinko Pandurević i Vujadin Popović.
42. Dana 10. i 11. jula 1995. hiljade bosanskih Muslimana iz enklave, među kojima su bili žene, djeca i nekoliko muškaraca, pobjegli su u bazu UN-a u Potočarima, gdje su zatražili zaštitu Nizozemskog bataljona. U međuvremenu, u selima Šušnjari i Jaglići u isto vrijeme okupilo se približno 15.000 muškaraca bosanskih Muslimana iz enklave, s nekoliko žena i djece, i 11. jula u velikoj koloni krenulo kroz šumu prema Tuzli. Približno trećinu te grupe činila su naoružana vojna lica, bosanski Muslimani. Ostalo su bili civili i nenaoružana vojna lica.
43. Uveče 11. jula 1995. i ujutro 12. jula 1995., u hotelu "Fontana" u Bratuncu održana su tri presudna sastanka o sudbini izbjeglica koje su pobjegle u Potočare. Na prvom sastanku, održanom približno u 20:00 sati 11. jula, Ratko Mladić i oficir za obavještajne poslove Glavnog štaba pukovnik Radoslav Janković sastali su se s drugim pripadnicima VRS-a i članovima komande Nizozemskog bataljona. Ratko Mladić je zastrašivao komandanta Nizozemskog bataljona i prijetio mu.

44. Ratko Mladić, Radislav Krstić, Radoslav Janković i drugi pripadnici VRS-a sazvali su drugi sastanak približno u 23:00 sata 11. jula 1995. Sastanku su prisustvovali pripadnici komande Nizozemskog bataljona i predstavnik izbjeglica, bosanskih Muslimana iz Potočara. Na tom drugom sastanku Ratko Mladić je zastrašivao predstavnika bosanskih Muslimana i prijetio mu. Od večeri 11. jula 1995. do ranog jutra 12. jula 1995. general Mladić i drugi sačinili su plan za transport srebreničkih Muslimana iz Potočara.
45. Ratko Mladić, Radislav Krstić, Radoslav Janković, Vujadin Popović i drugi predstavnici VRS-a i civilnih vlasti bosanskih Srba održali su treći sastanak približno u 10:00 sati 12. jula 1995. Sastanku su prisustvovali oficiri Nizozemskog bataljona i predstavnici izbjeglica bosanskih Muslimana. Na sastanku je objašnjeno da će VRS nadgledati "evakuaciju" izbjeglica iz Potočara i da Ratko Mladić želi izvršiti provjeru muškaraca između 16 i 60 godina starosti kako bi ustanovio ima li među njima ratnih zločinaca.
46. Ti izbjegli bosanski Muslimani ostali su u Potočarima i okolini od 11. do 13. jula 1995. Za to vrijeme terorizovali su ih pripadnici VRS-a i MUP-a RS, uključujući i elemente 2. odreda Specijalne policije RS iz Šekovića, elemente 1. čete PJP policije opštine Zvornik i jedinicu policajaca RS iz Centra za obuku na Jahorini, pod komandom i rukovodstvom Ljubomira Borovčanina.

Prisilno iseljavanje muslimanskog stanovništva iz Srebrenice

47. U poslijepodnevnom satima 12. jula 1995., Ratko Mladić, Radislav Krstić, Vujadin Popović, Ljubomir Borovčanin i drugi bili su blizu vojne baze UN-a u Potočarima kada je ondje stiglo između 50 i 60 autobusa i kamiona. Tada, kao i tokom cijelog 13. jula, snage bosanskih Srba ukrcale su hiljade bosanskih žena, djece i starih ljudi u autobuse i kamione i prevezle ih iz Potočara na liniju sukoba blizu Kladnja, gdje su ih pustili i odakle su oni pješaćili približno pet kilometara do linija pod kontrolom Armije BiH kod Kladnja. Snage Specijalne policije MUP-a pod komandom i rukovodstvom Ljubomira Borovčanina, uključujući elemente 2. odreda Specijalne policije RS iz Šekovića, elemente 1. čete PJP policije opštine Zvornik i jedinicu policajaca RS iz Centra za obuku na Jahorini, zajedno s elementima Bratunačke brigade i drugim jedinicama VRS-a, radile su na iseljavanju stanovništva Srebrenice iz enklave.
48. U poslijepodnevnom satima 12. jula, kada je započelo ukrcavanje žena, djece i muškaraca bosanskih Muslimana u autobuse i kamione, snage Specijalne policije MUP-a pod komandom i rukovodstvom Ljubomira Borovčanina, u čijem sastavu su bili elementi 2. odreda Specijalne policije RS iz Šekovića, elementi 1. čete PJP policije opštine Zvornik i jedinica policajaca RS iz Centra za obuku na Jahorini, i pripadnici VRS-a odvojili su više od 1.000 vojno sposobnih muškaraca bosanskih Muslimana od žena i djece i prevezli ih na mjesta privremenog zatočenja u Bratuncu. Odvajanje vojno sposobnih muškaraca iz mnoštva u Potočarima nastavilo se tokom cijelog 12. i 13. jula, sve dok cjelokupno muslimansko stanovništvo nije uklonjeno s područja Potočara. Ljubomir Borovčanin je bio u Potočarima 12. i 13. jula za vrijeme odvajanja i transporta muškaraca Muslimana, što je bio slučaj i sa oficirima i

vojnici pod njegovom komandom i rukovodstvom, među kojima su bili (dana 12. jula) Duško Jevtić, komandant Centra za obuku na Jahorini, i (dana 12. i 13. jula) Mendeljev Đurić, podređeni komandant Centra za obuku na Jahorini.

49. Dana 13. jula 1995., na područjima Kravice, Sandića, Konjević-Polja i Milića, pripadnici snaga MUP-a i VRS-a zarobili su duž puta Bratunac–Konjević-Polje–Milići između 5.000 i 6.000 bosanskih Muslimana iz kolone muškaraca u bijegu iz srebreničke enklave ili su im se oni sami predali. Od te grupe zarobljenika, njih 3.000 do 4.000 se predalo ili su ih zarobili pripadnici MUP-a iz sljedećih jedinica smještenih duž puta od Kravice prema Konjević-Polju: elementi 2. odreda Specijalne policije RS iz Šekovića, elementi 1. čete PJP policije opštine Zvornik i elementi jedinice policajaca RS iz Centra za obuku na Jahorini. Sve tri jedinice bile su pod komandom i rukovodstvom Ljubomira Borovčanina, koji je 13. jula bio na područjima duž puta Kravica–Konjević-Polje, gdje je komandovao, nadgledao i koordinirao zarobljavanje, predaju i zatočavanje muškaraca Muslimana na tim područjima, uključujući i pogubljenja po prijekom postupku muškaraca Muslimana u skladištu u Kravici i 15-16 muškaraca na području Sandića u ranim večernjim satima. Vujadin Popović je 13. jula takođe bio na potezu puta Kravica–Konjević-Polje, gdje je nadgledao i koordinirao zarobljavanje, predaju i zatočenje muškaraca Muslimana na tom području, kao i pogubljenja po prijekom postupku muškaraca na lokacijama na rijeci Jadar, u dolini Cerske, Novoj Kasabi i skladištu u Kravici. Preostalih 1.000 do 2.000 zarobljenika predali su se ili su ih zarobili pripadnici i vojnici različitih jedinica MUP-a i VRS-a smješteni duž puta Konjević-Polje–Milići. Te jedinice obuhvatale su elemente MUP-ove 6. čete PJP policije opštine Zvornik, pod komandom i rukovodstvom VRS-a, elemente 5. inženjerske čete Drinskog korpusa pod komandom i rukovodstvom Drinskog korpusa, elemente Miličke brigade pod komandom i rukovodstvom Milomira Nastića, komandanta Miličke brigade, kao i elemente čete Vojne policije 65. motorizovanog zaštitnog puka Glavnog štaba, stacionirane u Novoj Kasabi, pod komandom i rukovodstvom komandanta Zorana Malinića i pod nadzorom Ljubiše Beare. Ljubiša Beara je 13. jula 1995. bio na području Nove Kasabe i koordinirao je i nadzirao zarobljavanje, predaju i zatočenje muškaraca Muslimana na područjima Kravice, Sandića, Konjević-Polja i Milića, kao i pogubljenje po prijekom postupku muškaraca na lokacijama na rijeci Jadar, u dolini Cerske, Novoj Kasabi i skladištu u Kravici.
50. Od približno 12. jula 1995. pa sve do približno 16. jula 1995., pripadnici VRS-a i MUP-a plijenili su i uništavali ličnu imovinu i stvari zatočenih bosanskih Muslimana, uključujući lične isprave i dragocjenosti. Zapljena i uništavanje lične imovine i stvari izvršena je u Potočarima na raznim mjestima gdje su zarobljeni i okupljeni ljudi iz kolone duž puta Bratunac–Konjević-Polje–Milići, kao i na raznim mjestima pogubljenja. Posebno su dana 13. jula pripadnici jedinica pod komandom i rukovodstvom Ljubomira Borovčanina, navedeni gore u paragrafu 21.4, smješteni duž puta Kravica–Konjević-Polje, učestvovali u zapljeni i uništavanju imovine Muslimana zatočenih na tom području. Pored toga, u periodu prije pogubljenja, zarobljenici u Potočarima i Bratuncu nisu dobijali hranu, nije im pružana ljekarska pomoć, a nisu dobijali

ni dovoljno vode. Za to vrijeme oni koji su muslimanske zarobljenike držali u Potočarima, Bratuncu i duž puta Bratunac–Konjević-Polje često su ih tukli.

Prisilno iseljavanje muslimanskog stanovništva iz Žepe

51. Početkom jula 1995., VRS je, istovremeno s napadom na Srebrenicu, vršio pripreme za napad na enklavu Žepa i protjerivanje muslimanskog stanovništva iz nje. Pripadnici VRS-a su 7. jula 1995. pucali po položajima UN-a oko Žepe. Dana 9. jula 1995. otvorili su vatru direktno na kontrolni punkt UN-a, a 10. jula 1995. na grad Žepu. Dana 11. jula 1995. VRS je granatirao jedno selo kod Žepe.
52. Tokom tri zasebna kruga pregovora između predstavnika VRS-a i predstavnika bosanskih Muslimana iz enklave Žepa, predstavnici VRS-a su nastojali da natjeraju stanovništvo da napusti enklavu, prijeteći im vojnim napadom. Prvi krug pregovora održan je 13. jula 1995. Tom prilikom su se na kontrolnom punktu ukrajinskog UNPROFOR-a uspostavljenom iznad Žepe sastali komandant Rogatičke brigade pukovnik Rajko Kušić, s kojim je bio general **ZDRAVKO TOLIMIR**, i predstavnici lokalnih bosanskih vlasti. Bosanski Srbi rekli su da je "Srebrenica pala i da je sad red na [Žepu]".
53. **ZDRAVKO TOLIMIR** je predstavnicima bosanskih Muslimana iz Žepe ponudio dvije mogućnosti: "evakuaciju" cjelokupnog stanovništva na isti način kao u Srebrenici ili vojnu akciju bosanskih Srba. Predstavnici bosanskih Muslimana odlučili su da odbiju takav prijedlog Srba. Rano ujutro 14. jula 1995. komanda VRS-a izvršila je napad velikih razmjera na enklavu Žepa. Tim napadom, u koji su bili uključeni elementi više brigada Drinskog korpusa, među kojima i elemenata Zvorničke brigade pod komandom Vinka Pandurevića lično, komandovao je komandant Drinskog korpusa Radislav Krstić. Uveče 14. jula 1995. bosanski Srbi su ušli u džep sa sjeverozapada, ponovo zauzeli dio teritorije i spalili sela. Ujutro 15. jula 1995., Vinko Pandurević i njegove jedinice povučeni su iz operacije Žepa i poslani natrag na područje Zvornika da pomognu u odbrani Zvornika, koji je bio ugrožen napredovanjem Muslimana iz Srebrenice.
54. Dana 19. jula 1995. Srbi su prestali granatirati Žepu i pucati na nju. Ratko Mladić se u Han-Kramu sastao s generalom Rupertom Smithom iz UNPROFOR-a. U pratnji generala Mladića bili su **ZDRAVKO TOLIMIR** i pukovnik VRS-a Indić. Na sastanku se razgovaralo o Srebrenici, uključujući i povlačenje Nizozemskog bataljona, situaciju u Žepi i slobodu kretanja UNPROFOR-a i UNHCR-a. General Mladić je izjavio da je Žepa pala u 13:30 sati tog dana, što nije bilo tačno.
55. Drugi krug pregovora između VRS-a i predstavnika bosanskih Muslimana iz enklave održan je 19. jula 1995. poslijepodne na ukrajinskom kontrolnom punktu. General Mladić i **ZDRAVKO TOLIMIR** sastali su se s tri predstavnika lokalne civilne vlasti bosanskih Muslimana. Predstavnici VRS-a zahtijevali su od bosanskih Muslimana da predaju oružje UNPROFOR-u i rekli su da će njihova imena biti evidentirana. Srbi će ih smatrati ratnim zarobljenicima do razmjene koju treba izvršiti u roku od pet do 15 dana.

General Mladić im je garantovao bezbjednost. Pošto strane nisu postigle dogovor, VRS je 21. jula 1995. nastavio napad na Žepu.

56. Treći krug pregovora održan je 24. jula 1995. Prisutni su bili predstavnik bosanskih Muslimana iz enklave Žepa Hamdija Torlak, general Mladić, komandant Rogatičke brigade Rajko Kušić i **ZDRAVKO TOLIMIR**. Dana 24. jula 1995. u približno 18:30 sati postignut je dogovor u vezi sa Žepom.
57. Transport žena i djece iz Žepe počeo je 25. jula 1995. Otprilike istog dana, stotine većinom vojno sposobnih muškaraca Muslimana krenule su da bježe preko Drine u Srbiju, gdje je Međunarodni komitet Crvenog krsta (MKCK) evidentirao mnoge od njih, da bi na kraju bili pušteni na slobodu. Ti Muslimani su bježali u Srbiju iz straha da će im pripadnici VRS-a nauditi ili da će ih ubiti ako se predaju.

**ULOGA I POSTUPCI ZDRAVKA TOLIMIRA U CILJU REALIZACIJE
UDRUŽENOG ZLOČINAČKOG PODUHVATA RADI PRISILNOG
PREMJESTANJA I DEPORTACIJE MUSLIMANSKOG STANOVNIŠTVA
SREBRENICE I ŽEPE**

58. Da bi se postigao cilj udruženog zločinačkog poduhvata naveden u Direktivi op. br. 7 da se muslimansko stanovništvo iz Srebrenice i Žepe natjera da napusti to područje, provedeno je nekoliko akcija koje, između ostalog, uključuju sljedeće:
  - a. stvaranje nepodnošljivih životnih uslova za stanovnike enklave;
  - b. vojno poražavanje muslimanskih snaga;
  - c. vojno onesposobljavanje lokalnih snaga UN-a;
  - d. sprečavanje i kontrolisanje međunarodne zaštite enklava spolja, uključujući vazdušne napade i međunarodne posmatrače; i
  - e. kontrolisanje iseljavanja muslimanskog stanovništva iz enklava.
59. Učesnici udruženog zločinačkog poduhvata stvarali su nepodnošljive životne uslove za stanovnike enklave na sljedeći način:
  - a. ograničavanjem snabdijevanja muslimanskog stanovništva Srebrenice i Žepe humanitarnom i drugom pomoći, kao i snabdijevanja i odsustava pripadnika UNPROFOR-a;
  - b. granatiranjem civilnih ciljeva u Srebrenici i Žepi; i,
  - c. kontrolom kretanja muslimanskog stanovništva iz enklava.
60. **ZDRAVKO TOLIMIR**, djelujući individualno ili u dogovoru s ostalim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata u cilju prisilnog premještanja i deportacije stanovništva Srebrenice i Žepe, svjestan toga da je protjerivanje Muslimana iz enklava protivpravno, počinio je djela u cilju realizacije udruženog zločinačkog poduhvata, kako je opisano u paragrafima od 35 do 57 ove Optužnice i u nastavku teksta:

- a. Stvaranje nepodnošljivih životnih uslova za stanovnike enklave Žepa:
  - i. učestvovao je u nastojanjima VRS-a da ograniči snabdijevanje humanitarnom pomoći, kao i snabdijevanje i odsustva pripadnika UNPROFOR-a; i
  - ii. u julu 1995. predložio je generalu Radivoju Miletiću napad na izbjegličke kolone koje je činilo muslimansko stanovništvo iz Žepe.
- b. Vojno poražavanje muslimanskih snaga:
  - i. kontaktirao je s Isturenim komandnim mjestom Drinskog korpusa i predsjednikom RS Radovanom Karadžićem u vezi s borbenim operacijama oko Srebrenice i odlukom o zauzimanju Srebrenice; i
  - ii. u julu 1995. predložio je generalu Radivoju Miletiću da se preostala muslimanska vojska iz Žepe uništi hemijskim oružjem.
- c. Vojno onesposobljavanje lokalnih snaga UN-a, uključujući sprečavanje i kontrolisanje međunarodne zaštite enklava spolja, uključujući vazdušne napade i međunarodne posmatrače
  - i. svojim kontaktima s UNPROFOR-om pomagao je da se prilikom napada na Srebrenicu snage UNPROFOR-a onesposobe, konkretno lažući UNPROFOR i koordinirajući laži s drugim oficirima iz Glavnog štaba i podređenim jedinicama.
- d. Kontrola iseljavanja muslimanskog stanovništva iz enklava:
  - i. izdavao je naređenja i koordinirao prisilno premještanje muškaraca, uključujući civile, iz enklava Srebrenica i Žepa;
  - ii. pomagao je u koordinaciji pritvaranja zarobljenika iz Srebrenice i Žepe;
  - iii. učestvovao je u pregovorima s predstavnicima Muslimana u Žepi i nudio im da izaberu između "evakuacije" ili "vojne akcije" VRS-a; i
  - iv. pomagao je u organizaciji i nadzoru prebacivanja stanovništva iz Žepe, što je uključivalo prikupljanje autobusa i ukrcavanja ljudi u njih, kao i u odvajanju vojno sposobnih muškaraca.

Udruženi zločinački poduhvat III (prošireni vid)

61. **ZDRAVKO TOLIMIR**, Radivoje Miletić, Milan Gvero, Vinko Pandurević, Ljubiša Beara, Vujadin Popović, Drago Nikolić, Milorad Trbić i Ljubomir Borovčanin mogli su predvidjeti da će srpske snage tokom udruženog zločinačkog poduhvata u cilju prisilnog premještanja i deportacije stanovništva enklava Srebrenica i Žepa počiniti pojedinačna krivična djela, kao što su pojedinačna situaciono uslovljena ubistva, predvidljiva ciljane pogubljenja pojedinaca i djela progona opisana u paragrafima 22, 23.1 i 34 ove Optužnice.

TAČKA 7: Nehumana djela (prisilno premještanje), **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjiva prema članovima 5(i) i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKA 8 (Deportacija)

Svojim radnjama i propustima opisanim u gornjim paragrafima, **ZDRAVKO TOLIMIR** je odgovoran za sljedeće:

62. Krivično djelo deportacije počinjeno je, izvršeno i provedeno na sljedeći način i sljedećim sredstvima:
  - a. prisilnim iseljavanjem muškaraca, bosanskih Muslimana, iz Žepe, preko Drine u Srbiju, uslijed stvaranja nepodnošljivih životnih uslova u enklavi ograničavanjem dostave pomoći u enklavu i zastrašivanjem i terorisanjem stanovništva tako što su granatirana civilna područja i vršeni napadi na enklavu, kako je opisano u paragrafima 51 i 52 ove Optužnice.

TAČKA 8: Deportacija, **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjiv prema članovima 5(d) i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

OPŠTI NAVODI

63. Sve vrijeme na koje se odnosi ova Izmijenjena optužnica u Republici Bosni i Hercegovini postojao je oružani sukob.
64. Sve vrijeme na koje se odnosi ova Optužnica **ZDRAVKO TOLIMIR** je bio obavezan da poštuje zakone i običaje ratovanja.
65. Sve radnje i propusti koji se stavljaju na teret optuženom kao zločini protiv čovječnosti bili su dio rasprostranjenog, odnosno sistematskog napada na civile, bosanske Muslimane, iz Srebrenice i Žepe i njihove okoline.

INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST

Krivična odgovornost prema članu 7(1)

66. Na osnovu člana 7(1) Statuta Međunarodnog suda, **ZDRAVKO TOLIMIR** je individualno odgovoran za krivična djela za koja se tereti u ovoj Optužnici. On je počinio, planirao, poticao, naredio i na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu i izvršenje krivičnih djela za koja se tereti, kako se detaljno navodi u ovoj Optužnici. Kada se u ovoj Optužnici koristi riječ "počiniti", misli se na jedan oblik saizvršilaštva pod nazivom udruženi zločinački poduhvat (dalje u tekstu: UZP). Kako je opisan u ovoj Optužnici, udruženi zločinački poduhvat podrazumijeva učešće barem dvije osobe koje su se dogovorile da će ostvariti zločinački cilj u nekom zločinačkom poduhvatu.
67. U ovoj Optužnici, udruženi zločinački poduhvat označava zločinački pokušaj da se muslimansko stanovništvo protjera iz enklava Srebrenica i Žepa, kao i da se pobiju svi zarobljeni vojno sposobni muškarci iz enklave Srebrenica, kao što je navedeno u Optužnici.

68. **ZDRAVKO TOLIMIR** je bio upoznat s planom ubijanja vojno sposobnih muškaraca Muslimana iz Srebrenice i učestvovao je u njegovoj realizaciji. **ZDRAVKO TOLIMIR** je imao zločinačku namjeru i stanje svijesti potrebne za počinjenje pojedinačnih krivičnih djela za koja se, u vezi s tim planom, tereti u Optužnici (u vezi s traženom *mens rea* za svako od krivičnih djela, vidi *Prilog C* ovoj Optužnici), a njegova djela su u velikoj mjeri pomogla i omogućila počinjenje tih krivičnih djela. Učešće **ZDRAVKA TOLIMIRA** u navedenom udruženom zločinačkom poduhvatu s ciljem ubijanja vojno sposobnih muškaraca Muslimana iz Srebrenice, kao i konkretna djela i odgovornosti navedeni u ovoj Optužnici zadovoljavaju elemente potrebne za zaključak da je, prema članu 7(1) Statuta Međunarodnog suda, **ZDRAVKO TOLIMIR** "počinio", "planirao", "poticao", "naredio" i na drugi način "pomagao i podržavao" genocid, zločine protiv čovječnosti (uključujući ubistvo, progone, prisilno premještanje i nehumana djela) i ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja.
69. **ZDRAVKO TOLIMIR** je bio upoznat s planom stvaranja nepodnošljivih uslova za život muslimanskog stanovništva Srebrenice i Žepe i njihovog prisilnog uklanjanja iz tih enklava i učestvovao je u realizaciji tog plana. **ZDRAVKO TOLIMIR** je imao zločinačku namjeru i stanje svijesti potrebne za počinjenje pojedinačnih krivičnih djela za koja se, u vezi s tim planom, tereti u Optužnici, a njegova djela su u velikoj mjeri pomogla i omogućila počinjenje tih krivičnih djela. Učešće **ZDRAVKA TOLIMIRA** u navedenom udruženom zločinačkom poduhvatu s ciljem uklanjanja muslimanskog stanovništva, kao i konkretna djela i odgovornosti opisani u ovoj Optužnici zadovoljavaju elemente potrebne za zaključak da je, prema članu 7(1) Statuta Međunarodnog suda, **ZDRAVKO TOLIMIR** "počinio", "planirao", "poticao", "naredio" i na drugi način "pomagao i podržavao" zločine protiv čovječnosti (uključujući ubistvo, progone, prisilno premještanje i nehumana djela) i ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja.

Sve prethodno navedeno predstavlja kršenje članova 3, 4(3), 4(3)(b), 5(a), 5(b), 5(d), 5(h), 5(i) i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

Dana 4. novembra 2009.
U Haagu, Nizozemska

/potpis na originalu/
Serge Brammertz,
tužilac

[pečat Tužilaštva]

Prilog A**UČESNICI UDRUŽENOG ZLOČINAČKOG PODUHVATA**

(1) S CILJEM DA SE STANOVNICI BOSANSKI MUSLIMANI IZ SREBRENICE I ŽEPE PRISILNO PREMJEŠTE I DEPORTUJU

(2) S CILJEM DA SE VOJNO SPOSOBNI MUŠKARCI MUSLIMANI IZ SREBRENICE POBIJU:

70. Udruženi zločinački poduhvat s ciljem da se muslimansko stanovništvo Srebrenice i Žepe prisilno premjesti ili deportuje i udruženi zločinački poduhvat s ciljem da se vojno sposobni muškarci Muslimani iz Srebrenice pobiju navode se u Optužnici kao dva udružena zločinačka poduhvata. Međutim, u oba su učestvovali isti oficiri, među kojima su bili sljedeći:
71. Radovan Karadžić, predsjednik RS; general Ratko Mladić, komandant VRS-a; general Milenko Živanović, komandant Drinskog korpusa; general Radislav Krstić, načelnik Štaba/zamjenik komandanta i komandant Drinskog korpusa; general **ZDRAVKO TOLIMIR**, pomoćnik komandanta za obavještajno-bezbjednosne poslove, Glavni štab; general Radivoje Miletić, načelnik Odjeljenja za nastavno-operativne poslove i zastupnik načelnika Glavnog štaba; general Milan Gvero, pomoćnik komandanta za moral, vjerska i pravna pitanja; pukovnik Petar Salapura, načelnik za obavještajne poslove Glavnog štaba; pukovnik Ljubiša Beara, načelnik za bezbjednost Glavnog štaba; pukovnik Radoslav Janković, oficir za obavještajne poslove Glavnog štaba; major Dragomir Pećanac, oficir za bezbjednost Glavnog štaba; potpukovnik Vujadin Popović, načelnik za bezbjednost Drinskog korpusa; potpukovnik Rajko Krsmanović, načelnik saobraćajne službe Drinskog korpusa; pukovnik Lazar Aćamović, pomoćnik komandanta pozadinskih službi Drinskog korpusa; pukovnik Vidoje Blagojević, komandant Bratunačke brigade; kapetan Momir Nikolić, načelnik za bezbjednost i obavještajne poslove Bratunačke brigade; pukovnik Vinko Pandurević, komandant Zvorničke brigade; potpukovnik Dragan Obrenović, zamjenik komandanta i načelnik Štaba Zvorničke brigade; poručnik Drago Nikolić, načelnik bezbjednosti Zvorničke brigade; kapetan Milorad Trbić, oficir za bezbjednost Zvorničke brigade; i Ljubomir Borovčanin, zamjenik komandanta Specijalne brigade policije Ministarstva unutrašnjih poslova RS.

-
72. U provođenju UZP-a s ciljem prisilnog premještanja i deportacije muslimanskog stanovništva Srebrenice i Žepe, kao i UZP-a s ciljem ubijanja vojno sposobnih muškaraca iz Srebrenice, učestvovali su i razni drugi pojedinci, kao i vojne i policijske jedinice, među kojima su bili sljedeći:

Jedinice Drinskog korpusa

elementi Vojne policije Drinskog korpusa
elementi 5. inženjerskog bataljona
elementi Bratunačke brigade
elementi Zvorničke brigade
elementi Milićke brigade
elementi Vlaseničke brigade
elementi Višegradsko-goraždanske brigade
elementi Rogatičke brigade
elementi Biračke brigade
elementi 1. samostalnog pješadijskog bataljona Skelani

Jedinice Glavnog štaba

elementi 10. diverzantskog odreda
elementi 65. motorizovanog zaštitnog puka

Jedinice MUP-a

elementi specijalne brigade policije Republike Srpske
elementi policije opštine Bratunac
elementi policije opštine Zvornik
elementi jedinice "Škorpioni" srpskog MUP-a

Prilog B**Vojna struktura Vojske Republike Srpske ("VRS")**

73. Oružane snage Republike Srpske sastojale su se od Vojske Republike Srpske i jedinica Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske.
74. U julu 1995., Oružane snage Republike Srpske bile su pod komandom i kontrolom vrhovnog komandanta Radovana Karadžića. Njegov štab bio je na Palama.
75. U okviru strukture VRS-a neposredno podređen vrhovnom komandantu bio je Glavni štab VRS-a, koji je imao sjedište u Han-Pijesku i kojim je komandovao general Ratko Mladić. Dužnost komandanta Glavnog štaba bila je da izdaje propise, zapovijesti i uputstva za provođenje naloga vrhovnog komandanta, kao i da vrši komandne funkcije koje mu povjeri vrhovni komandant. Glavni štab VRS-a sastojao se od viših štapskih oficira, uključujući i načelnika štaba/zamjenika komandanta, načelnika Odjeljenja nastavno-operativnih poslova/zastupnika načelnika štaba, nekoliko pomoćnika komandanta (između ostalih i pomoćnika komandanta za moral, vjerska i pravna pitanja i pomoćnika komandanta za bezbjednost i obavještajne poslove), štapskih oficira i pomoćnog štapskog osoblja, te od nekoliko specijalizovanih vojnih jedinica kao što su: 65. motorizovani zaštitni puk predviđen kao zaštitna i borbena jedinica Glavnog štaba, te 10. diverzantski odred, jedinica obučena za dejstva iza neprijateljskih linija i druge specijalne borbene zadatke.
76. Glavnina borbenih snaga samog VRS-a bila je raspodijeljena u šest geografski definisanih korpusa, koji su svi bili podređeni generalu Mladiću i bili su pod njegovom komandom, a samim tim i pod komandom vrhovnog komandanta Radovana Karadžića. U julu 1995., tih šest korpusa bili su: Drinski korpus, 1. krajiški korpus, 2. krajiški korpus, Sarajevsko-romanijski korpus, Hercegovački korpus i Istočnobosanski korpus.
77. Svaki od šest gorenavedenih korpusa imao je svog komandanta i komandno osoblje, a svi su oni unutar lanca komandovanja u VRS-a bili direktno podređeni generalu Mladiću.
78. Milenko Živanović imenovan je za prvog komandanta Drinskog korpusa kada je ovaj formiran 1. novembra 1992., a dužnost komandanta Drinskog korpusa obavljao je do oko 20:00 sati 13. jula 1995., kada je na njegovo mjesto postavljen general Radislav Krstić. General Krstić bio je komandant Drinskog korpusa od oko 20:00 sati 13. jula 1995. pa do kraja rata. Prije unapređenja u komandanta, general Krstić bio je načelnik Štaba/zamjenik komandanta Drinskog korpusa, a na toj dužnosti bio je od oktobra 1994.
79. Dužnosti načelnika Štaba i zamjenika komandanta Glavnog štaba Drinskog korpusa ili bilo koje brigade Drinskog korpusa uvijek je obavljala jedna osoba. U slučaju da komandant zbog odsutnosti ili onemogućenosti iz zdravstvenih ili drugih razloga ne može da vrši komandne funkcije, načelnik Štaba/zamjenik komandanta je automatski i bez dodatnih odobrenja bio

ovlašten da preuzme i vrši komandnu vlast nad podređenim jedinicama, u skladu s opštim ciljevima komandanta. S obzirom na to, funkcija načelnika Štaba/zamjenika komandanta je položaj koji uključuje odgovornost nadređenog u smislu člana 7(3) Statuta Međunarodnog suda, a, pored toga, lice koje je na tom položaju može snositi krivičnu odgovornost po članu 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

80. Na čelu Štaba Drinskog korpusa bio je načelnik Štaba, kako je opisano u prethodnom paragrafu. Štab komande sa sjedištem u Vlasenici imao je tri stručna organa, kojima su na čelu bili pomoćnici komandanta. Ti stručni organi bili su organ bezbjednosti, organ za moral, vjerska i pravna pitanja, te organ Korpusa za pozadinu (tj. logistiku). Pored pomenutih stručnih organa, Štab Korpusa imao je desetak operativnih organa odgovornih za dnevno planiranje, operacije i borbene funkcije Korpusa. Ti operativni organi bili su: odjeljenje za operativno-nastavne poslove, odjeljenje za obavještajne poslove, odjeljenje za oklopno-mehanizovane jedinice, odjeljenje za atomsko-biološko-hemijsku odbranu, odjeljenje za inženjeriju, artiljerijsko-raketno odjeljenje, odjeljenje veze, odjeljenje za protivvazдушnu odbranu, odjeljenje za personalne poslove i odjeljenje za elektronsko obezbjeđenje.
81. U sastavu Drinskog korpusa bilo je približno 15.000 vojnika, organizovanih u 13 geografski definisanih podređenih jedinica, među kojima su bile: 1. zbornička pješadijska brigada, 1. vlasenička laka pješadijska brigada, 1. birčanska laka pješadijska brigada, 1. milička laka pješadijska brigada, 1. bratunačka laka pješadijska brigada, 2. romanijska motorizovana brigada, 1. podrinjska laka pješadijska brigada, 5. podrinjska laka pješadijska brigada, 5. mješoviti artiljerijski puk, 5. bataljon vojne policije, 5. inženjerijski bataljon, 5. bataljon veze i 1. samostalni pješadijski bataljon Skelani.
82. Svaka brigada, puk i bataljon pomenuti u prethodnom paragrafu imali su svoj štab komande i brojne podređene jedinice u vidu bataljona, četa i vodova. Komanda i vojnici Bratunačke i Zvorničke brigade Drinskog korpusa odigrali su značajnu ulogu u zločinima za koje se optuženi ovdje terete. Komandna struktura dotičnih brigada bila je sljedeća:

A. 1. bratunačka laka pješadijska brigada

Štab komande

Podređene jedinice

- 1. pješadijski bataljon
- 2. pješadijski bataljon
- 3. pješadijski bataljon
- 4. pješadijski bataljon
- Rezervni bataljon
- Mješovita artiljerijska baterija

Inženjerijski vod
Vod vojne policije

Interventni vod ("Crvene beretke")

B. 1. zbornička pješadijska brigada

Štab komande

Podređene jedinice

1. pješadijski bataljon
 2. pješadijski bataljon
 3. pješadijski bataljon
 4. pješadijski bataljon
 5. pješadijski bataljon
 6. pješadijski bataljon
 7. pješadijski bataljon
 8. pješadijski bataljon
 Rezervni bataljon
 Pozadinski bataljon
 Mješoviti artiljerijski divizion
 Oklopno-mehanizovana četa
 Četa vojne policije
 Četa lake protivavionske artiljerije
 Inženjerska četa
 Podrinjski odred ("Vukovi sa Drine")
 Vod veze

83. Na čelu svakog štaba brigade bio je načelnik štaba/zamjenik komandanta brigade. Struktura i funkcija štaba brigade u osnovi je bila ista kao i štaba korpusa, ali u manjem obimu.
84. Što se tiče štabova brigada, jedna značajna razlika odnosi se na ulogu organa za bezbjednost. U strukturi lake pješadijske brigade, dužnosti pomoćnika komandanta za bezbjednost i obavještajne poslove obavlja ista osoba. U redovnoj strukturi pješadijske brigade, dužnost pomoćnika komandanta za bezbjednost je odvojena od dužnosti načelnika organa za obavještajne poslove.
85. Pored Bratunačke, Zborničke i Vlaseničke brigade, u vremenu na koje se odnosi ova optužnica, u zoni odgovornosti Drinskog korpusa bile su prisutne i jedinice Glavnog štaba VRS-a, jedinice drugih korpusa VRS-a, te snage "specijalne policije" Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske i redovne policijske snage na nivou opština (PJP). Konkretno, te jedinice su bile:
- (1) elementi 65. motorizovanog zaštitnog puka (Glavni štab VRS-a)
  - (2) elementi 10. diverzantskog odreda (Glavni štab VRS-a)
  - (3) elementi "specijalne policije" Republike Srpske (Ministarstvo unutrašnjih poslova)

- (4) Zvornička policija (Ministarstvo unutrašnjih poslova)
  - (5) Vlasenička policija (Ministarstvo unutrašnjih poslova)
  - (6) Milička policija (Ministarstvo unutrašnjih poslova)
  - (7) Bratunačka policija (Ministarstvo unutrašnjih poslova)
  - (8) Skelanska policija (Ministarstvo unutrašnjih poslova)
  - (9) Višegradska policija (Ministarstvo unutrašnjih poslova)
  - (10) Rogatička policija (Ministarstvo unutrašnjih poslova)
  - (11) elementi 5. inženjerijskog bataljona Drinskog korpusa
  - (12) elementi jedinice "Škorpioni" srpskog MUP-a
86. Svi entiteti pomenuti u prethodnih pet paragrafa, izuzev onog navedenog pod brojem 12, odnosno jedinice "Škorpioni", bili su jedinice VRS-a ili Ministarstva unutrašnjih poslova RS i sve su bile legalno organizovane i funkcionisale su u skladu s odgovarajućim zakonima RS, te pod komandom pojedinaca naimenovanih u skladu s odgovarajućim zakonima RS.
87. Cijelo geografsko područje srebreničke enklave bilo je unutar zone odgovornosti Drinskog korpusa VRS-a (vidi Priloge D i E). Konkretno, srebrenička enklava je bila na teritoriji za koju su bili zaduženi 1. bratunačka laka pješadijska brigada, 1. milička laka pješadijska brigada i Samostalni bataljon Skelani. Nadalje, sva krivična djela za koja se optuženi terete počinjena su u zoni odgovornosti Drinskog korpusa, prvenstveno u zonama odgovornosti 1. zvorničke brigade, 1. miličke lake pješadijske brigade i 1. bratunačke lake pješadijske brigade. Geografsko područje enklave Žepa takođe je bilo unutar zone odgovornosti Drinskog korpusa. Enklava Žepa je bila na teritoriji za koju su bili zaduženi 1. podrinjska laka pješadijska brigada ("1. rogatička brigada"), 5. podrinjska laka pješadijska brigada ("5. višegradsko-goraždanska brigada") i 1. samostalni pješadijski bataljon Skelani.

Prilog C**Mens rea krivičnih djela za koja se optuženi terete**

88. **Genocid:** Član 4(3)(a), optuženi i/ili izvršilac djelovali su s namjerom da se u cijelosti ili djelimično uništi neka nacionalna, etnička, rasna ili vjerska grupa kao takva.
89. **Udruživanje radi vršenja genocida:** Član 4(3)(b), dogovor dvojice ili više optuženih i/ili izvršilaca sklopljen je s namjerom da se u cijelosti ili djelimično uništi neka nacionalna, etnička, rasna ili vjerska grupa kao takva.
90. **Istrebljivanje:** Član 5(b), optuženi i/ili izvršilac djelovali su s diskriminatornom namjerom, odnosno namjerom diskriminisanja po nacionalnoj, političkoj, etničkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi.
91. **Ubistvo:** Članovi 5(a) i 3, optuženi i/ili izvršilac djelovali su s namjerom da ubiju ili nanesu teške tjelesne povrede ili teške ozljede, s razumno mogućom sviješću da će takve radnje ili propusti vjerovatno dovesti do smrti ili s namjerom da hotimično djeluju u cilju ubistva, znajući da će takva radnja (odnosno, takve radnje) bitno doprinijeti ubistvu nekog pojedinca ili nekih pojedinca, ili da će do njega dovesti.
92. **Progoni:** Član 5(h), optuženi i/ili izvršilac djelovali su s diskriminatornom namjerom, odnosno namjerom diskriminisanja po nacionalnoj, političkoj, etničkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi.
93. **Prisilno premještanje:** Član 5(i), optuženi i/ili izvršilac djelovali su s namjerom da se jedna ili više osoba uklone.
94. **Deportacija:** Član 5(d), optuženi i/ili izvršilac djelovali su s namjerom da se jedna ili više osoba uklone.

PRILOG D

**Karta zone odgovornosti
Drinskog korpusa**

11. juli 1995.

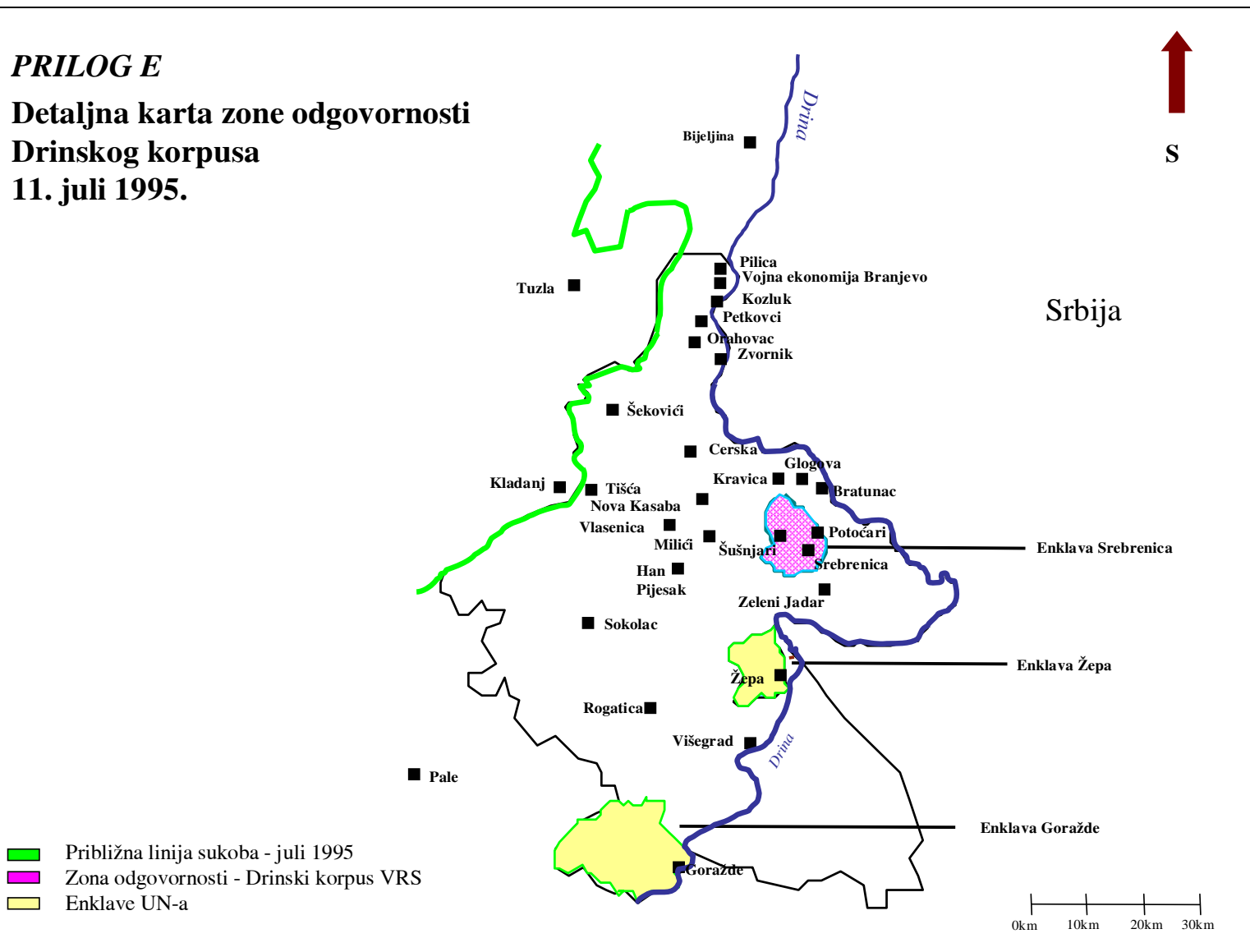

Približne linije sukoba
u julu 1995.

PRILOG E

**Detaljna karta zone odgovornosti
Drinskog korpusa
11. juli 1995.**

- █ Približna linija sukoba - juli 1995
- █ Zona odgovornosti - Drinski korpus VRS
- █ Enklave UN-a